

”Rakasta rotuasi”

- Rasismin ja etnisen syrjinnän ilmenemismuodot verkkonuorisotiloilla IRC-Galleriassa sekä Habbossa

Emmi-Karoliina Safar

Opinnäytetyö

Humanistinen ammattikorkeakoulu

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön
koulutusohjelma (210op)

12/2009

Humanistinen ammattikorkeakoulu

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

Opinnäytetyön tiivistelmä

Työn tekijä: Emmi-Karoliina Safar	
Työn nimi: "Rakasta rotuasi" - Rasismien ja etnisen syrjinnän ilmenemismuodot verkkonuorisotiloilla IRC-Galleriassa sekä Habbossa	
Työn ohjaaja: Riikka Jalonen	Sivumäärä: 59
Tiivistelmä: <p>Opinnäytetyössäni käsittelen rasismien ja etnisen syrjinnän ilmenemismuotoja verkkonuorisotiloilla IRC-Galleriassa sekä Habbossa. Tutkimus on osa Opetusministeriön rahoittamaa, vuonna 2009 aloitettua No Racism hanketta, jonka päätavoitteet ovat: rasismia kokeneiden nuorten tukeminen, rasisminvastainen avoin nuorisotyö sekä muiden toimijoiden kouluttaminen. Opinnäytetyöni lähtökohtana olivat tiedon lisääminen sekä konkretisointi, aikaisemmin vähemmän tunnetuista ilmiöistä.</p> <p>Tutkimuksen taustateorianäkökulmaksi käytin luonnollisesti rasismien sekä syrjinnän teorioita, mutta myös ennakkoluulot sekä stereotyyppit ovat keskeisessä asemassa analysoidessani tutkimustuloksia. Kvalitatiivisen tutkimuksen menetelminä käytin ryhmähaastattelua, sähköpostihaastattelua sekä omaa havainnointia tutkimuskohteissa. Haastateltavat olivat Netari- verkkonuorisotilan työntekijöitä sekä IRC-Gallerian ylläpidon edustaja, josta johtuen tulokset edustavat aikuisten näkökulmia.</p> <p>Tutkimustulokset kertovat selkeästi, että ilmiöt ovat jokapäiväisiä ja ne kohdistuvat moniin eri vähemmistöryhmiin. Rasismia toteutetaan monilla eri tavoilla, osittain hyvin tietoisesti ja harkiten, mutta myös tiedostamatta oman toiminnan rasistisia sävyjä. Tutkimustulokset pohjautuvat seuraavaan jaotteluun: symboliset, arkiset sekä vakavat ilmenemismuodot. Käsittelin myös rasismiin puuttumisen keinoja, joita haastateltavat nostivat haastatteluissa esille.</p> <p>Tutkimustulokset ovat ensisijaisesti tuotettu NoRa hankkeen tarpeisiin, mutta ne ovat käyttökelpoisia myös muilla toimialoilla nuorten parissa. Ilmiöt, joita työ analysoi, voidaan suoraan rinnastaa esimerkiksi harrastustoiminnassa tai koulumaailmassa kohdattuun rasismiin sekä syrjintään. Työn keskeinen funktio tiedon tuottamisen lisäksi on lukijoiden herättelemineen oman asennemaailman pohdintaan. Jokaisen nuorten parissa toimivan on tunnistettava omat rasistiset sekä ennakkoluuloiset asenteet ja tätä kautta turvattu nuorten mahdollisuus luotettavan ja anti-rasistisen aikuisen kohtaamiseen.</p>	
Asiasanat: Rasismi, syrjintä, ennakkoluulot, stereotyyppit, verkkonuorisotyö, No Racism, Netari, IRC-Galleria, Habbo	

Humak university of Applied Sciences

Degree Programme in Civic Activity and Youth Work

ABSTRACT

Author: Emmi-Karoliina Safar	
Title: “Love Your Race” – Manifestation of racism and ethnical discrimination at youth houses in IRC-Galleria and Habbo	
Tutor: Riikka Jalonen	Number of pages: 59
Abstract: <p>In my thesis I study how racism and ethnical discrimination exist in net youth houses in IRC-Galleria and Habbo. This study is a part of No Racism project, which is financed by the Ministry of Education. No Racism -project ordered my thesis as a part of their scheme. The main focus of the No Racism is to support youth whom have faced racism, to develop anti-racist youth work and to educate actors in youth work sector. The main focus of this thesis is to increase knowledge of racism and to bring forward concrete example cases.</p> <p>The main theoretical contexts were racism, discrimination, prejudice and stereotypes. Study was qualitative and I used following methods: Focus –group interview, interview thru email and my own observation. The result of research reflects adult opinions as the persons whom I interviewed were youth workers and representative of IRC-Galleria.</p> <p>Result tells that racism and ethnical discrimination appear daily basis on the forums and it is directed to many different ethnical groups. Some of the racist phenomenon is executed on purpose and some are subconscious acts. Results are divided in following way: racist symbols, racism in daily life and most radical racist acts. I’ve also brought up some ways to intervene on racist behavior.</p> <p>Results are mainly focused for the needs of No Racism –project but they are also useful in other sectors. The same kind of racist phenomenon can be found for example from schools and free time activities. My thesis main objective is to evoke readers to think and reflect their own prejudices and racist thoughts. It is important to make sure that young people always have change to meet and interact with trustworthy and anti-racist adults.</p>	
Keywords: Racism, discrimination, prejudice, stereotype, No Racism, Netari, IRC-Galleria, Habbo	

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1. JOHDANTO.....	6
2. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	8
2.1 Miksi tutkimus on tarpeellinen?	8
2.2 Tutkimusympäristöt	10
2.2.1 No Racism.....	10
2.2.2 Verkkonuorisotyö.....	11
2.2.3 Mikä ihmeen Netari.fi?.....	13
2.2.4 IRC-Galleria ja Netarin toiminta	14
2.2.5 Habbo ja Netarin toiminta	15
2.3 Tutkimuskysymys	17
2.4 Tutkimusmenetelmä ja tutkimusmateriaali	17
2.4.1 Haastattelujoukko – Netari- tiimi	18
2.4.2 Tutkimusmenetelmä.....	19
2.4.3 Materiaalin keräys	20
3. RASISMIA, SYRJINTÄÄ, ENNAKKOLUULOJA SEKÄ STEREOTYPIOITA – TEOREETTINEN VIITEKEHYS	21
3.1 Rasismi- Mitä se on?.....	21
3.2 Syrjintä- verkossa tapahtuva häirintä	23
3.3 Ennakkoluuloja ja stereotyyppioita.....	24
4. TUTKIMUSTULOKSET - ILMENEMISMUOTOJA, TEKIJÖITÄ SEKÄ KOHTEITA	26
4.1 Rasismin syyt sekä uhrin.....	27
4.2 Rasistiset nuoret.....	29

4.3	Symbolinen rasismi.....	31
4.4	Arkinen rasismi	34
4.4.1	Vitsit ja sanonnat	35
4.4.2	Puhekielen termit.....	36
4.4.3	Asenteellisuuden ilmaisu profiileissa ja statuksissa.....	38
4.5	Vakavimmat rasistiset ja syrjivät teot	40
4.6	Rasismiin puuttumisen keinoja.....	43
4.7	Kyseenalaistamista, keskustelua sekä faktoja.....	45
5.	TUTKIMUS PÄIVÄNVALOON KOMMENTTI.FI BLOGIKIRJOITUKSELLA.....	48
6.	LOPUKSI	51
	LÄHTEET	54
	LIITTEET	59

1. JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on koota yhteen verkkonuorisotyöntekijöiden työssään kohtaamia rasismien ilmenemismuotoja. Tutkimus palvelee rasisminvastaisen verkkonuorisotyön hanketta, No Racism eli NoRa, sen perustehtävissä eli rasismien tunnistamisessa sekä siihen puuttumisessa. Tutkimustuloksilla nimetään rasismien sekä pääasiassa etnisen, mutta myös muun syrjinnän erilaisia ilmenemismuotoja, joihin hanke tulee vastaamaan kehittämillään puuttumisen menetelmillä. Työn on tarkoitus palvella hankkeen lisäksi myös muita alalla toimivia ammattilaisia sekä vapaaehtoisia. Tulosten lisäksi työ tarjoaa tuoretta tietoa verkkonuorisotyöstä Suomessa sekä NoRa hankkeesta itsestään. Työn tarkoituksena on herätellä nuorten parissa toimivia pohtimaan omaa arvomaailmaansa sekä tarjota eväitä rasismien puuttumiseen.

Lähdin toteuttamaan NoRa hanketta palvelevaa tutkimusta, sillä omien kansainvälisten ja monikulttuuristen suuntautumisopintojeni kautta olen ollut tiiviisti mukana monikulttuurisuuden ympärillä pyörivässä keskustelussa. Rasismi sekä syrjintä tematiikat ovat itselleni tuttuja eikä niiden tunnistaminen ollut itselleni vierasta. Rasisminvastaisuus on osa ammattietikkaani ja löysin alusta alkaen vahvan näkökulman tulosten tarkasteluun. Olen tyytyväinen, että saan tarjota tietoa ja herättää keskustelua alalla toimivien keskuudessa aiheesta, josta on yleisesti vaikea keskustella. Toiveenani on, että tulosten ja asettamieni kysymysten pohjalta keskusteluja on jatkossa helpompi käydä ja että rasismien tunnistamisen kynnykset madaltuisi. Tiedon tuottamisen lisäksi tavoitteenani on asettaa lukijat tilanteeseen, jossa heidän on kysyttävä itseltään: toteutanko minä rasismia, olenko rasistinen? Mikäli lukija herää pohtimaan omia ennakkoluulojaan, on rasismien vastustaminen hänenkin osaltaan rehellisempää ja merkityksellisempää; emmehän voi vastustaa mitään sellaista mitä emme tunne tai mihin itse osallistumme.

Tutkimukseni etenee seuraavassa järjestyksessä: esittelen työni taustat, tutkimusympäristöt sekä – menetelmät, joiden jälkeen avaan tutkimuksen keskeiset käsitteet. Käsitteiden jälkeen käyn läpi tulokset. Tulosten rakenne perustuu ilmenemismuotojen jaotteluun, josta lisää *tutkimuksen toteutus* kappaleessa.

2. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä osiossa esittelen tutkimusympäristöt – ongelman sekä - menetelmät. Lukijan on tulosten sekä tekemieni johtopäätösten ymmärtämiseksi saatava selkeä kuva ympäristöistä, joista tutkimuksessa on kyse. Mikäli IRC-Galleria sekä Habbo eivät ole entuudestaan tuttuja, voi olla vaikea sisäistää tutkimuksen tulososiota. Tutkimuksen keskeiset menetelmät ovat myös esiteltyinä alla. Menetelmä valintojen kautta orientoin lukijaa ymmärtämään tekemiäni ratkaisuja tulosten tarkastelussa. Tutkimuksen taustat ovat tärkeä avata ennen tulososiota, jotta tuloksia voidaan pitää luotettavina sekä johdonmukaisina.

2.1 Miksi tutkimus on tarpeellinen?

Tutkimus on osa, vuonna 2009 aloitettua, NoRa hanketta, joka on tilannut tutkimustyöni. Hankkeen kolme päätavoitetta ovat; rasismia kokeneiden nuorten tukeminen, rasisminvastaisen avoimen verkkonuurisotyön kehittäminen sekä nuorten parissa toimivien kouluttaminen. Hanke sai alkunsa Pelastakaa Lapset ry:n yhteistyössä muiden järjestöjen kanssa tekemästä rasisminvastaisesta verkkonuurisotyöstä, jonka pohjalta heräsi tarve vapaaehtoisten koulutukselle sekä työn organisoimiselle. Toteutetuissa Manteli- tukichateissa nousi esille maahanmuuttajataustaisten nuorten kohtaama rasismi ja tuentarve. Nuoret ja chat valvojat kokivat riittämättömyyttä kohdatakseen rasismia sekä tukiessaan rasismia kohdanneita. Tämän lisäksi NoRa hankkeelle on ollut tilausta myös tutkimustulosten valossa. Tutkimustuloksista on käynyt ilmi, että rasisminvastaisuus ei ole kaikkia nuorten parissa toimivia koskeva toimintatapa eikä nuoret täten saa tarvitsemaansa tukea. Tuloksista on käynyt ilmi nuorten käsitys rasisminvastaisuuden sekä yhdenvertaisuuden yhteydestä, eikä tätä pysytä turvaamaan mikäli heidän parissaan toimivat aikuiset eivät sitoudu sitä toteuttamaan. Nuorten parissa toimivien keskuudesta on herännyt kiinnostusta

monikulttuuriseen ja rasisminvastaiseen koulutukseen sekä tiedon lisäämiseen. Manteli- tukichateissa havahduttiin myös siihen, että rasismia kohdanneet nuoret tarvitsivat mahdollisimman luotettavan ja turvallisen paikan keskustella kokemuksistaan. Tästä johtuen rasismia kohdanneiden sekä rasististen nuorten pitäisi pysyä erillään, jotta työllä olisi pohjaa ja vaikuttavuutta. (Pelastakaa Lapset – NoRa hanke 2008)

”Hankkeen tavoitteena on kerätä tietoa rasismien ilmenemismuodoista ja luoda konkreettisia toimintamalleja rasismien ja syrjinnän ennaltaehkäisemiseksi ja vähentämiseksi sekä rasismia kohdanneiden nuorten tukemiseksi verkkoympäristössä. Hankkeen tavoitteena on myös lisätä nuorisotyötä tekevien henkilöiden aihepiiriin liittyvää osaamista.”

(Pelastakaa Lapset – NoRa hanke 2008)

Hankehakemuksesta käy ilmi, että rasismien ja syrjinnän ilmenemismuotojen kartoittaminen verkkoympäristöistä on olennainen osa hankkeen onnistumista ja eteenpäin viemistä. Hankkeen kolmen päätavoitteen onnistumiseksi on oltava selvä käsitys niistä rasismien ja syrjinnän muodoista joiden kohtaamiseen sekä vähentämiseen hankkeen aikana etsitään ratkaisuja. Työni on yksi osa tätä kartoitusta ja tuloksia hyödynnetään ensisijaisesti uusien nuorten parissa toimivien sekä vapaaehtoisten koulutuksessa. Tulokset tarjoavat myös yleishyödyllistä tietoa hankkeen muihin osa-alueisiin sekä muille alan toimijoille. Kaiken kaikkiaan työni tarjoaa näköalan verkkonuorisotyössä kohdattuun rasismiin ja nimeää sen ilmenemismuotoja konkreettisesti.

”Rasismien vastustaminen edellyttää kuitenkin ennen kaikkea valmiuksia tunnistaa rasismien monet muodot.”

(Rastas, Huttunen & Löytty 2005, 100).

2.2 Tutkimusympäristöt

Aloitan tutkimusympäristöjen esittelyn NoRa hankkeen taustoituksella, jonka jälkeen esittelen ne ympäristöt, joista materiaalia on kerätty. On hyvä tiedostaa tutkimusympäristöjen erityispiirteet sekä merkitys nuorille, jotta tulokset voidaan suhteuttaa yleisesti nuorisotyön kenttään. Tutkimusympäristöt ovat merkittäviä vapaa-ajan vietto paikkoja nuorille ja niiden tuntemus 2000-luvun nuorisotyössä on ensisijaisen tärkeää. Vaikka kyse on pääasiassa verkkonuorisotyötä, ilmiöitä ei tulisi sivuuttaa muussakaan nuorten parissa tehtävässä työssä. Kannustan jokaista lukijaa tutustumaan tutkimusympäristöihin konkreettisesti verkossa, sillä niiden täydellinen kuvaaminen kirjallisesti on hyvin haastavaa. Ympäristöissä on paljon erilaisia toimintoja eikä niiden auki kirjoittaminen ole mielekäästä tai työ venyisi hyvin pitkäksi.

2.2.1 No Racism

Kuten tutkimuksen tarpeellisuutta esitellessä mainitsin, NoRa hanke on perustettu nuorten sekä nuorten parissa toimivien tarpeesta. Voimavarat eivätkä vastaukset riittäneet kohtaamaan rasismia sellaisena kuin nuoret sitä verkossa kohtasivat ja tästä sai alkunsa No Racism. NoRa on keväällä 2009 aloitettu, Opetusministeriön rahoittama, kolmivuotinen hanke. Hanketta toteuttaa Pelastakaa lapset yhteistyössä Helsingin Nuorisoesiankeskuksen kanssa. Hankkeessa työskentelevät kaksi projektityöntekijää, toinen Pelastakaa Lapsilla ja toinen Nuorisoesiankeskuksella. (Pelastakaa Lapset 2009).

Hankkeen päätavoitteet, kuten jo aikaisemmin mainitsin, ovat rasismia kokeneiden nuorten tukeminen, rasisminvastainen avoin nuorisotyö sekä

muiden toimijoiden kouluttaminen. NoRa toteuttaa kolmea päätavoitettaan mm. kartoittamalla tietoa, kehittelemällä uudenlaisia toimintatapoja, kouluttamalla vapaaehtoisia tukihenkilöitä, tiedottamalla alalla toimivia sekä tarjoamalla tukea nuorille. (Johtoryhmän hankehakemus 2008). Tutkimukseni pääasiallinen tarkoitus on palvella tiedon kartoituksessa, mutta opiskelijana tarjoan myös suoran linkin hankkeen yhteistyötahoon, Humanistiseen ammattikorkeakouluun. Hankkeella on muitakin merkittäviä yhteistyötahoja toimialalla, joiden kouluttaminen sekä tiedottaminen ovat kirjoitettuja tavoitteita. Näitä yhteistyötahoja ovat: Pelastakaa Lapset, Vähemmistövaltuutettu, Allianssi ry, Helsingin kaupungin nuorisoasiankeskus, Humanistinen ammattikorkeakoulu, Mannerheimin lastensuojeluliitto sekä Väestöliitto. Jokaisella yhteistyötaholla on oma roolinsa mm. hankkeen johtoryhmässä, menetelmien kehittämisessä sekä erityisosaamisen jakamisessa. (Johtoryhmän hankehakemus 2008).

2.2.2 Verkkonuorisotyö

”Nuorten laajasti käyttämiltä verkkokeskustelufoorumeilta saatujen selvitysten perusteella Suomeen on tarpeen luoda valtakunnallinen verkkonuorisotalo, josta nuoret saavat ammattitaitoista ohjausta ja tukea heidän kannaltaan tärkeissä kysymyksissä. Palvelulla tuetaan samalla haja-asutusalueilla asuvien nuorten nuorisotyöllistä palvelutarjontaa. Samalla selvitetään verkkonuorisotalon sekä nuorten tieto- ja neuvontapalvelujärjestelmän yhteistyötarpeet ja mahdollisuudet.”

(Opetusministeriö 2007, 34)

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelmaan 2007- 2011 on asetettu tavoitteeksi verkossa tapahtuvan nuorisotyön tasavertaiset mahdollisuudet kaikille nuorille ympäri Suomea. Koska aihe on itsessään ajankohtainen ja työssäni keskityn nimenomaan verkkonuorisotyön piirissä kohdattuun rasismiin

ja etniseen syrjintään, on tarpeellista tutustua verkkonuurisotyön käsitteeseen hieman tarkemmin.

Yksinkertaisestihan verkkonuurisotyö tarkoittaa nuorisotyötä Internet ympäristöissä joissa nuoret aikaansa viettävät. Nuoret viettävät aikaansa 2-4 tuntia päivässä verkossa, joten luonnollista on, että aikuiset kohtaavat nuoria siellä missä he ovat (Opetusministeriö 2009). Luotettavat aikuiskontaktit ovat nuorisotyön peruslähtökohta, samoin on oltava myös verkkonuurisotyössä. Verkkonuurisotyöntekijöiden osuus nuorten aikuiskontakteista on oletettavasti suuri, sillä verkossa vietetty aika on merkittävä osa vapaa-ajasta. Hannes Pasanen (2008:25) toteaa opinnäytetyössään, että verkko mahdollistaa tasa-arvoisen ja matalankynnyksen tilatoiminnan sen erityisen luonteen vuoksi. Nuori voi tulla verkkonuurisotilalle ja kohdata aikuisia vaikka ei nuorisotalolle normaalisti, esim. kiusaamisen pelossa tai ujoutensa vuoksi, halua mennä. Tätä seikkaa pidän erittäin tärkeänä pohdittaessa verkkonuurisotyön ja rasismien yhteyttä. Oletan, että verkkonuurisotyön piiriin hakeutuu paljon nuoria, jotka eivät rasismien pelossa uskalla mennä paikalliselle nuorisotalolle. Tästä johtuen verkkonuurisotilat tulisi turvata sellaisiksi foorumeiksi, anonyymiydenkin vallitessa, joissa jokaisella on turvallinen olo. Verkkonuurisotyöntekijöillä tulee täten olla erityisen herkäät tuntosarvet ja erityisosaamista kiusaamis- ja rasismi kysymyksistä.

”Vuoden 2009 loppuun mennessä on toiminnassa moniammatillinen ja valtakunnallinen verkkonuurisotalo.”
(Opetusministeriö 2007, 34)

On hienoa nähdä kuinka nopeasti asiat ovat menneet eteenpäin ja kuinka päättäväisesti verkkonuurisotyöhön on tartuttu. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelmaan 2007- 2011 on kirjattu konkreettiseksi tavoitteeksi verkkonuurisotilan perustaminen. Tavoite on osoituksena siitä miten tosissaan

asiaan suhtaudutaan. Verkkonuurisotilat eli Netarit toimivat Irc-galleriassa ja Habbossa, joissa nuorisotyöntekijät, terveydenhoitajat ja poliisit työskentelevät päivittäin kohdaten nuoria. Seuraavaksi syvennyn niihin ympäristöihin joissa käytännön työtä tehdään ja joista tutkimusmateriaali on kerätty.

2.2.3 Mikä ihmeen Netari.fi?

Netari.fi on valtakunnallinen ja moniammatillisesti toteutettu verkkonuurisotyön hanke, jolla pyritään kehittämään yhtenäistä verkkonuurisotyön toimintamallia. Helsingin nuorisoasiankeskuksen koordinoiman Netari.fi- hankkeen pääasiallinen tarkoitus on tarjota nuorisotyöllinen kontakti niille nuorille, jotka viettävät suuren osan ajastaan verkkoympäristöissä. Nuorten kohtaamiseksi on rakennettu verkkonuurisotila Netari, joka toimii kahdessa nuorten suosimassa verkkoympäristössä IRC-Galleriassa ja Habbossa. Hanke alkoi vuonna 2004 pääkaupunkiseudun kuntien yhteistyöstä, jonka jälkeen vuonna 2007 se on laajentunut valtakunnalliseksi verkkonuurisotyön hankkeeksi. Hanketta tukevat Opetusministeriö sekä Sosiaali- ja terveysministeriö.

Vuoden 2009 alusta toiminnassa mukana ovat olleet 23 kunnan nuorisotoimet, joista jokaisesta verkkonuurisotyötä tekemään on valjastettu vähintään yksi nuorisotyöntekijä. Valtakunnallisen toiminnan lisäksi tärkeä kehittämiskohde on moniammatillisuus. Moniammatillisuuden puitteissa pyritään kehittämään keinoja verkossa kohdattujen nuorten ohjaamiseen esim. sosiaali- ja terveyspalveluihin. Sosiaali- ja terveyspalveluita on tuotu myös verkkoon terveydenhoitajien toimiessa nuorisotyöntekijöiden rinnalla. Verkkonuurisotilat ovat reaaliaikaisia, joissa keskustelua käydään seitsemänä iltana viikossa. Nuorisotiloilla nuoret voivat kohdata toisia nuoria tai keskustella aikuisen työntekijän kanssa, keskustelua on mahdollista käydä myös yksityisesti. Kävijöitä verkkonuurisotiloilla vuonna 2008 oli yhteensä 120 817. (Helsingin kaupungin nuorisoasiankeskus 2009)

2.2.4 IRC-Galleria ja Netarin toiminta

Toinen Netarin nuorisotiloista sijaitsee IRC-Galleriassa, joka on Suomen suurin ja aktiivisin verkkoympäristö. IRC-Gallerian käyttäjämäärä on yli 850 000 henkeä ja aktiivisia käyttäjiä sillä on n. 500 000. Sivustolla käy kuukausittain n. 1.7 miljoonaa kävijää ja täten se on myös yksi maailman aktiivisimmista sivustoista. 60% käyttäjistä on yli 18 vuotiaita ja keski-ikä lähentelee 20 vuotta. IRC-Gallerian käyttö on pääasiassa ilmaista, joitain vapaaehtoisia maksullisia palveluita lukuun ottamatta. IRC-Gallerian käyttäjät voivat muodostaa oman sivun eli gallerian, johon voi liittää omia kuvia, videoita ja musiikkia. Palvelussa tärkeä osa on erilaiset yhteisöt, joihin käyttäjä voi liittyä ja kommunikoida toisten samanhenkisten käyttäjien kanssa. Yhteisöjä IRC-Galleriassa on yli 500 000 ja luku kasvaa kuukausittain. Käyttäjät kuluttavat keskimäärin jopa 20 tuntia viikossa palvelun parissa. IRC-Gallerian erityispiirteisiin kuuluu se, että käyttäjät kommunikoiivat aktiivisesti keskenään eivätkä ainoastaan käytä palvelua kuva-albumina. (Sulake Corporation Oy 2009)

Tutkittaessa rasismia ja sen ilmenemismuotoja on syytä kiinnittää huomiota IRC-gallerian linjauksiin ja sääntöihin koskien rasismia. IRC-Gallerian asiakaspalvelijan Petra Salmin(2009) haastattelusta käy hyvin ilmi se linja joka ylläpidolla on asian suhteen. Käyttäjillä on oikeus liittyä yhteisöihin, joissa ilmaistaan olevansa rasisti. Näitä yhteisöjä ovat mm. ”skin head” tai ”rasisti ja ylpeä siitä”. Täysin kiellettyjä ovat kuitenkin yhteisöt jotka aktiivisesti yllyttävät rasismiin tai väkivallan tekoon. Tällaisia yllyttäviksi luettavia yhteisöjä voisivat olla mm. ”tapetaan kaikki neekerit”. Salmi kertoo IRC-Gallerian luonnollisesti noudattavan Suomen lainsäädäntöä mutta joissain kysymyksissä säännöt ovat huomattavasti lakiakin tiukempia. Esimerkiksi tästä johtuen hän kertoo käyttäjien vetoavan monesti sanavapauteen, josta on tarkka selitys mm.

Suomen perustuslaissa. Ylläpitäjällä on kuitenkin oikeus asettaa sääntöjä, joita käyttäjien on noudatettava. IRC-Galleria haluaa tarjota palvelun jossa voidaan käydä keskustelua myös vaikeammista aiheista, eikä täten arvota mikä on hyväksyttävä mielipide ja mikä ei. (Salmi 2009).

IRC-Galleria verkkonuurisotyötä tehdessä on kiistämättä parhaita ympäristöjä tavoitteen saavuttamiseksi. Se tavoittaa suuria massoja ja mahdollistaa kontaktin suureen osaan suomalaisia nuoria. Netari-tilalla IRC-Galleriassa on reilut 50 jäsentä, joista 11 on Netari- tiimiläisiä (Sulake Corporation Oy 2009). Kuten kaikissa yhteisöissä, myös Netarissa käyttäjät voivat käydä vapaata keskustelua etusivulla. Nuorisotilan ollessa auki, he voivat astua sisään keskusteluhuoneisiin ja käydä ohjattua keskustelua muiden nuorten sekä ohjaajien kanssa. Tilan keskusteluhuoneet eli Netari-chatit ovat avoinna torstaista lauantaihin klo 18.00 - 21.00. IRC-Galleriassa kohdejoukko on jo aikuistumisen kynnyksellä ja keskustelua leimaa aikuistumiseen liittyvät seikat. Ikärakenteen puolesta IRC-Galleriassa on paljon käyttäjiä joilla on olemassa vahva käsitys itsestä ja elämäkatsomuksestaan. Nämä vahvan asenteen omaavat nuoret asettaa rasminvastaiselle nuorisotyölle omat haasteensa. Koska IRC-Gallerian ikärakenne ja käyttäjäluvut ovat huomattavasti Habboa korkeammat, tulen työssäni kiinnittämään erityishuomiota sen ympäristöissä ja erityisesti Netari- tilalla ilmenevään rasismiin sekä syrjintään.

2.2.5 Habbo ja Netarin toiminta

Toinen Netarin toimintaympäristö on Habbo-hotelli, jonka toimintaperiaate ja käyttö on aivan toisenlainen kuin yllä esitelty IRC-Galleria. Habbossa jokainen luo oman hahmon ja ovat täysin anonyymejä. Käyttäjät kuljettavat hahmoaan pelinomaisesti paikasta toiseen käyden keskustelua toisten hahmojen kanssa. Palvelun käyttäminen on pääasiassa ilmaista, lukuun ottamatta muutamia vapaaehtoisia maksullisia palveluita. Habbo on tarkoitettu kaikille yli 13

vuotiaille käyttäjille. Käyttäjät ovat selvästi nuorempia kuin IRC-Galleriassa. Säännöissä ja moderaattorien filtttereissä kielletään kiro sanat, rasistiset ilmaisut ja puhe seksistä sekä muut *lapsien korville sopimattomat asiat*. Moderaattorit pitävät yllä höpöfiltteriä, joka suodattaa kaikki kielletyt sanat ja antaa tilalle sanan höpö. Tämä on vapaaehtoinen toiminto kaikille yli 15 vuotiaille. Moderaattorit on käytettävissä aina ja kaikkialla koko Habbo-hotellissa. Heillä on oikeus poistaa käyttäjiä tai antaa porttikieltoja huonosti käyttäytyville. Käyttäjät voivat kutsua moderaattorin apuun tietystä painikkeesta ja apu on saatavilla kaiken aikaa. (Sulake Corporation Oy 2009)

Habbossa säännöt ja valvonta ovat huomattavasti IRC-Galleriaa tiukempia ja tämä myös vaikuttaa Netarin toimintaan. Tietyistä aiheista ei esimerkiksi voida järjestää teemailtaa, sillä ne ovat koko toimintaympäristön sääntöjen vastaisia aiheita. Tällaisia aiheita ovat mm. seksi. Netari-tilalla voidaan kuitenkin keskustella aiheesta kuin aiheesta, sillä työntekijät ovat valvomassa keskusteluita. (Netari-tiimin ryhmähaastattelu 2009). Netari-tila on suuri huone, johon voi astua sisään ja keskustella joko nuorten kesken tai ohjaajien kanssa. Paikanpäällä voi valita julkisen chattailyn tai yksityiset keskustelut. Tilalle mahtuu kerralla vain 30 kävijää, joten nuorisotyöntekijöiden on helppo valvoa tilan tapahtumia ja huomioda kaikki kävijät. Tila on avoinna maanantaista perjantaihin aina klo 17.00-20.30 (Helsingin kaupungin nuorisosiainkeskus/Netari.fi 2009). Netarin työntekijöiden mukaan kävijöiden keski-ikä on 13,6 vuotta ja hajautuu 9-21 vuosien välille. Erityinen huomio nuorisotyön kannalta oli se tuntuma, jota Netari-tiimi kertoi kävijöistään. Suurin osa nuorista ei käytä nuorisopalveluja omalla alueellaan ja täten Netari tarjoaa ainoan mahdollisuuden nuorisotyöntekijän kohtaamiseen. (Netari-tiimin ryhmähaastattelu 2009).

Anonyymiyden takia Habbo on otollinen paikka rasismien ja syrjinnän ilmenemiselle. Hahmoksi voi valita tumma- tai vaaleaihoisen ”habbon” sekä nimimerkiksi voi valita hyvin omaperäisiä nimiä. Varmuudella ei voi sanoa onko

kaikki hahmot käyttäjänsä näköisiä vai ovatko ne provosoivia. Ehkä anonyymiydenkin takia Habbossa on hyvin tiukat rajat sille, mistä voidaan puhua. Hahmojen nimimerkit ja statukset ovat otollisia rasisille ilmaisuille niin Habbossa kuin IRC-Galleriassa.

2.3 Tutkimuskysymys

Tutkimuskysymys on yksinkertaisuudessaan, että minkälaisia rasismia ja etnisen syrjinnän ilmenemismuotoja esiintyy IRC-Galleriassa ja Habbossa? Tutkimuksen erityisessä tarkkailussa olivat verkkonuorisotilat IRC-Galleriassa ja Habbossa, jotka ovat toimineet jo pidempään ja pitävät sisällään paljon kokemusta ja hyviä käytänteitä verkkonuorisotilatoiminnasta. NoRa hankkeen lähtöoletuksena oli rasismia ilmeneminen nuorten suosimilla palvelimilla. Tutkimukseni tarkoitus oli kartoittaa jo havaittuja ilmiöitä tarkemmin. Punaisenalankana aina kysymyksen asettelusta tulosten analysointiin oli kysymys ”*minkälaisia?*”. Tämän kysymyksen ympärille lähdin kartoittamaan mahdollisimman konkreettisia vastauksia rasismia ilmenemismuodoista.

2.4 Tutkimusmenetelmä ja tutkimusmateriaali

Luonnollisin ratkaisu tutkimusmenetelmäksi oli kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen tekeminen. Koska kohteet, IRC-Galleria ja Habbo, ovat pieni otanta verkkoympäristöä, ei voida toteuttaa määrällistä, koko verkkoon yleistettävää tutkimusta. Tutkimusmateriaalin hankintaan valitsin tarkoituksenmukaisesti tietyn, asiaan perehtyneen kohdejoukon ja tutkimuksessa halusin nostaa kohdejoukon monimuotoiset näkökulmat esille. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 155). Kohdejoukko on moniammatillinen verkkonuorisotyötä tekevä Netari-tiimi, joiden tietopohja ja kokemukset ovat avainasemassa

suomalaisessa verkkonuorisotyössä. NoRa hankkeen tiivis yhteistyö Netari-tiimiin edesauttoi heidän osallistumistaan sekä sitoutumista tutkimukseen.

2.4.1 Haastattelujoukko – Netari- tiimi

Haastatteluryhmä valikoitui luonnollisesti tutkimusjoukoksi, sillä he työskentelevät keskeisessä roolissa suomalaisessa verkkonuorisotyössä. Myös se, että NoRa hankkeen tiivis yhteistyö Helsingin nuorisoasiankeskuksen kautta Netari-tiimiin oli valmiina olemassa, helpotti haastattelun toteutusta sekä haastateltavien motiivia osallistumiselle. Haastatteluun osallistui ainoastaan Netariin palkattuja työntekijöitä. Vapaaehtoisten haastatteleminen nopeassa aikataulussa kesän aikana oli hankalasti järjestettävissä, sillä he ovat hajautuneena ympäri Suomea, Netarin ydintiimi puolestaan työskentelee Helsingissä. Mukana haastattelussa oli projektisuunnittelijoita, verkkoterkkareita(terveydenhoitajia) sekä moniammatillisen tiimin kehittäjä. Ammattinimikkeitä tällä joukolla on mm. sosiaalipsykologi, terveydenhoitaja, nuoriso-ohjaaja, sosionomi, medianomi sekä yhteisöpedagogi. Haastattelutilanteessa tiimistä paikalla oli 6 ja haastattelutilanne kesti 1.5 tuntia, paikkana oli Netarin työtilat Helsingissä. Haastatteluryhmän työkokemus Netarissa jakautui aina yhdestä kuukaudesta kolmeen vuoteen. Haastattelujoukolla on siis laaja ja monipuolinen pohjakoulutus sekä työkokemusta eri aloilta. Jokainen haastateltava näkee työssään kohdatut ilmiöt omien kokemuksiansa kautta ja on otettava huomioon laajat näkemykset mm. rasismista. Osalla haastateltavista oli runsaasti kokemusta rasismista sekä syrjinnästä Netari tiloilta, mutta osalla konkreettiset kokemukset olivat hyvin vähäisiä.

2.4.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkimusmenetelmäksi valitsin ryhmähaastattelun sen tehokkuuden ja rikkauden vuoksi. Ryhmähaastattelussa tietoa kerätään usealta henkilöltä samaan aikaan ja sen hyvinä puolina ovat ryhmän jäsenten tuki toisilleen. Haasteina ovat mm. dominoivat henkilöt tai kielteisten asioiden vältteleminen ryhmäsovun säilyttämiseksi. (Hirsjärvi 1997, 199- 200). Toteutuneessa haastattelutilanteessa havaitsin henkilöitä, jotka joko vetäytyivät keskustelusta kuuntelijoiksi tai pitivät keskustelua aktiivisesti yllä. Suoranaista sensuuria keskusteluissa ei ollut havaittavissa. Tätä ei voida sata prosenttisesti todentaa yhden haastattelukerran aikana, jolloin haastateltaviin tutustuminen jää pintapuoliseksi. Kaiken kaikkiaan tilanne tuntui hyvin rennolta, itseohjautuvalta ja vapautuneelta.

Ryhmähaastattelun tekeminen ei ollut entuudestaan tuttua, joten perehdyin sen erityispiirteisiin Focus-ryhmähaastattelumentelmän kautta. Focusmenetelmässä ryhmää kannustetaan erilaisten näkökulmien esiintuomiseen sekä painotetaan jokaisen yksilön näkemystä ainutlaatuisena. Ryhmähaastattelutilanne aloitetaan focusoimalla ryhmä aiheeseen. Focusoinniksi valitsin assosiaatiotehtävän, jossa ryhmän tuli assosoida kolmesta valitsemastani sanasta; IRC-Galleria, Habbo & rasismi. (Pirttilä-Backman 2009). Assosiaatiotehtävästä keräsin haastatteluosuuden lisäksi suuren määrän materiaalia. Assosiaatiotehtävän avulla voidaan kerätä sellaisia ajatuksia, jotka jäävät helposti mainitsematta kysyttäessä eli ns. hiljaista tietoa. Tehtävä johdatti haastateltavat luonnollisella tavalla käsiteltävien teemojen pariin ja avasi ajatuksia oikeaan suuntaan. Focusointi myös takasi sen, että käytettävissä ollut 1,5 tunnin haastattelu-aika käytettiin erittäin tehokkaasti alusta alkaen. Yhteisöpedagogina Focus-ryhmähaastattelu oli mieleinen valinta sillä se kuvastaa monelta osin niitä arvoja, joita meillä ohjaajina tulisi olla. Menetelmänä se korostaa yksilön sekä yksilöllisten näkemysten kunnioittamista, ryhmätuen merkitystä ja ennen kaikkea kannustaa osallistumiseen (Pirttilä-Backman 2009).

2.4.3 Materiaalin keräys

Tutkimuskysymyksen asettelu pohjautuu sanaan *minkälaisia* ja tämä puolestaan ratkaisi kvalitatiivisen tutkimuksen luonteen. Tutkimuksen tarkoitus on kartoittaa ilmiöitä, katsoa mitä verkossa tapahtuu, etsiä uusia näkökulmia sekä selvittää vähän tunnettuja ilmiöitä. (Hirsjärvi 1997, 129). Kartoittavan luonteensa vuoksi tutkimusjoukolta kerättiin ensin yleisiä havaintoja ilmiöistä, joiden pohjalta pohdittiin case esimerkkejä. Haastattelurungon pohjana oli Marisel Soto Godoyn ja Sini Perhon kirjoittama artikkeli rasismista verkkonorisotyössä. Artikkelissa *Rasismi haasteena nuorisotyölle verkossakin* piti sisällään kolmenlaisia ilmiöitä, jotka itse jaottelin seuraavasti: ääri-ilmiöt, symbolinen rasismi sekä arkinen rasismi. Tämän jaottelun perusteella muodostin haastattelurungon, jonka avulla vein keskustelua eteenpäin ja herättelin pohtimaan ilmiöitä. (Perho & Soto Godoy 2009, 132-136). Pohjatyötä haastattelutilanteeseen tein tutustumalla tutkimuskohteisiin. Ymmärtääkseni haastateltavien kokemuksia, kirjauduin ja tutustuin kumpaankin palveluun, IRC-Galleriaan sekä Habboon, joissa kiertelin nuorisotilojen lisäksi erilaisissa yhteisöissä. Ennen haastattelurungon laatimista olin tutustunut artikkeleihin, hankkeen taustoihin, tutkimusympäristöihin sekä kirjallisuuteen käsitteiden ympäriltä.

Tutkimustulosten vahvistamiseksi keräsin materiaalia myös kahdella muulla tavalla. Lisätiedon saamiseksi tarkkailin tutkimusympäristöjä ja tein sähköpostitse haastattelun IRC-Gallerian ylläpidolle. Sähköpostihaastattelussa (LIITE 1) toistin ryhmähaastattelun kaavaa, kysymyksiä siinä oli yhteensä 29. Muotoilin sähköpostihaastattelun hieman yksityiskohtaisemmin, jotta vastaukset eivät jäisi liian laajoiksi tai vaikeasti ymmärrettäviksi. Haastattelusta sain uusia näkökulma ylläpitäjän lainalaisuuksista sekä säännöistä, jotka ohjaavat heidän työtä sekä palvelun käyttäjiä. Tarkkailun osuus tutkimuksen materiaalista on vaikea määrittellä verrattuna haastatteluista kerättyyn materiaaliin. Tarkkailu on

jatkonut aina aloituspäivästä tulosten analysointiin, eikä sitä voi taltioida samalla tavalla kuin haastatteluja. Tarkkailemalla tutkimusympäristöjä tein haastateltavien kertomuksia konkreettisemmaksi ja keräsin tapausesimerkkejä. Käyttämällä näitä keinoja, laajentaakseni näkökulmaani, sain varmuuden siitä, että materiaalia ja tietoa on tarpeeksi tutkimuksen eteenpäin vietäväksi.

3. RASISMIÄ, SYRJINTÄÄ, ENNAKKOLUULOJA SEKÄ STEREOTYPIOITA – TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Tutkiessani verkkoympäristöjä olen havainnut, ettei ole yhtä tiettyä rasismien määritelmää, johon perustaisin tulokseni. Täten tulosten jaottelussa ja analysointi vaiheessa tukeuduin moneen rasismien määritelmään. Rasismi ei yksin kuvaile kaikkia niitä ilmiöitä joita verkkonuorisotyössä kohdataan vaan on laajennettava ajattelua syrjintään yleisemmin sekä kiusaamisen moniin muotoihin. Olen kuitenkin pääasiassa keskittynyt monikulttuurisuuden mukanaan tuomiin syrjinnän ja kiusaamisen muotoihin. Tuottamalla tietoa rasismien ja syrjinnän ilmenemismuodoista, tavoitteenani on matalan kynnyksen puuttuminen kaikkiin niihin epäkohtiin, joita käsittelen tässä tutkimuksessa.

3.1 Rasismi- Mitä se on?

Käsitettä on monessa yhteydessä kuvattu, kuten tässäkin, Werbnerin (1997) sanoin: rasismi on sellaisia valta- ja alistussuhteita tuottavia ajattelu-, puhe- ja toimintatapoja, joissa jonkun yksilön tai ryhmän (oletettu tai väitetty) ominaisuus, olipa se biologinen tai kulttuurinen, esitetään olemukselliseksi ja muuttumattomaksi (Rastas 2005, 101). Pidän tätä kuvausta yksinkertaisena ja asiaa sen kaikissa merkityksissään kuvaavana. Haluan kuitenkin tuoda monenlaisia ilmenemismuotoja esille kuvaillessani rasismia, joten en jätä käsitteen avausta vain tämän ajatusmallin varaan.

Modernin rasismien ideologiat ja selitykset eivät enää puhu pelkistä "rotuihin" ja biologiaan perustuvista seikoista vaan erilaisista etnisistä ryhmistä ja niiden kulttuureista. Idea siitä, että ihminen kuuluu johonkin muuttumattomaan ryhmään, ei ole sinänsä muuttunut, vaan "rodun" tilalle on tullut kulttuuri ja käsitys sen muuttumattomuudesta. (Jokisalo 1996, 11). Vaikka Jokisalon tulkinta rasismista ja sen muodonmuutoksesta on yli kymmenen vuotta vanha, voi sitä silti pitää paikkaansa pitävänä ja Werbnerin ajatusta tukevana. Ei siis voi sanoa, että rotuajattelu olisi täysin väistynyt etnisten kulttuurien tilalta, mutta perinteiseksi ajateltu biologisiin ihmisrotuihin perustuva rasismi on "jalostunut" ajan saatossa.

Se miksi haluan määritellä ennakkoluulon, stereotypian ja syrjinnän rasismien rinnalla omina ilmiöinä johtuu siitä, että kannan huolta käsitteen väärin ymmärryksestä. Kuten Pauli Kaikkonen (2004:53) on todennut, että käsite "laimentuu" käytettäessä sitä kuvaamaan monenlaista syrjintää ja vallankäyttöä eikä sitä täten mielletä enää niin pahana ilmiönä kuin se alun perin on ollut. Hän ehdottaa rasismi käsitteen käyttöä esim. kulttuurienvälisen kasvatuksen saralla ainoastaan kuvaamaan niitä ilmiöitä, joissa jotain etnistä ryhmää syrjitään sen oletettujen ominaisuuksien takia eikä kuvaamassa yleisesti syrjintää, kuten ikäsyrjintää.

Rasismia ilmenee monessa muodossa eikä sen tunnistaminen ole aina helppoa. Ymmärrys siitä, mikä on rasismia, on jokaisen subjektiivinen kokemus. Kenenkään kokemusta rasismista ei tulisi vähätellä eikä unohtaa sen alistavaa tarkoitusta. Rasismia voi esiintyä puhe- ja ajattelutavoissa tiedostamattomana toimintana siten, että sen toteuttaja ei edes huomaa käyttäytyvänsä rasistisesti (emt., 74). Tämänkaltaisen tiedostamaton rasismi on yksi niistä muodoista joihin haluan kiinnittää erityistä huomiota työssäni. Olipa rasismien muoto mikä

vain, sanallinen, sanaton, väkivaltainen tai institutionaalinen, se on aina toista ihmistä alistavaa ja kielteisiä ajatuksia sisältävää.

Rasismissa on aina kyse erojen tuottamisesta sekä merkityksellistämistä ja täten eronteiden aiheuttamasta eriarvoisuudesta (emt., 86). Nämä eronteet ja niiden huomioiminen ovat keskeinen seikka rasisminvastaisessa työssä. Rasismi on eriarvoistava ja alistava ajattelu- sekä toimintatapa, eivätkä sen kyseenalaistaminen ja vastustaminen ole helppoa. Rasisminvastaista työtä tehdessä nuorisotyöntekijän on tunnistettava omat ajattelutapansa ja reflektoitava niitä. Vasta peiliin katsomisen jälkeen voidaan toteuttaa tuloksellista rasisminvastaista nuorisotyötä.

3.2 Syrjintä- verkossa tapahtuva häirintä

”Määritelmä syrjinnästä ihmisten välisiin eroihin perustuvana ei-hyväksyttävänä erotteluna kertoo yksiselitteisesti ja luontevasti sen, mistä ilmiössä on pohjimmiltaan kysymys.”

(Aaltonen, Joronen, Villa 2008, 10)

Syrjintä käsitteen avaaminen on olennainen osa tulosteni käsittelyä. En halua sijoittaa kaikkia niitä toimintatapoja rasismi- käsitteen alle joita verkkonuorisotyössä kohdetaan. Syrjintä käsitteenä mahdollistaa hieman laajemman kiusaamisen ja erojenteon käsittelyn kuin pelkkä rasismi. Ihmisten välisiin eroihin perustuva erottelu pitää sisällään niin monenlaista toimintaa, että käsittelen tarkemmin häirintää syrjinnän yhtenä ilmenemismuotona. Häirintä kuvaa parhaiten niitä ilmenemismuotoja, joita tutkimuksessa nousi esille.

Yhdenvertaisuuslain ja tasa-arvolain perusteella häirintä on kiellettyä syrjintää. Häirinnäksi voidaan lukea sellainen toiminta, jolla loukataan henkilön tai ihmisryhmän arvoa ja koskemattomuutta, luomalla uhkaava, halventava tai vihamielinen ilmapiiri. Häirintää voivat kohdata esim. seksuaalivähemmistöt ja yleisimpiä ilmenemismuotoja ovat halventavat kommentit, kaksimieliset vitsit tai härskit puheet. (emt., 18). Tämän kaltaisia halventavia kommentointeja ja vitsailua kuulee suomalaisessa puheessa hyvin paljon. Tavallisimpia ilmiöitä ovat naisten ”huorittelu” tai miesten ”homottelu”. Näitä puhetapoja ei voi kuvata rasismina eikä edes etnisenä syrjintänä, joten on selvempää puhua syrjinnästä ja tehdä samalla rajanvetoa rasismi käsitteen ympärillä. On myös tiedostamatonta toimintaa kuten ”neekeri”- sanan käyttöä ilman, että sanan oikeaa tarkoitusta edes ajatellaan. En siis halua leimata jokaista ”neekeri”-sanaa käyttävää ihmistä suoraan rasistiksi vaan ajattelemattomuudella ja jopa tietämättömyydellä voi olla osuutta asiaan. On kuitenkin huolestuttavaa mikäli syrjivät ja halventavat kommentit hyväksytään jos niillä ei ole ollut loukkaavaa tarkoitusta. Tulisi muista, että mm. ”neekeri” kommentointi on loukkaavaa ja häirinnän kriteerit täyttävää. Nuorisotyöntekijöiden vastuu on puuttua syrjiviin sekä loukkaaviin toimintatapoihin. Olettaen, että he omaavat kyvyn sekä halun puuttua niihin.

3.3 Ennakkoluuloja ja stereotyyppioita

Koska rasismien ja etnisen syrjinnän syyt eivät synny tyhjästä, voidaan niiden taustalta lähes poikkeuksetta löytää ennakkoluuloja sekä stereotyyppioita. Joskus tahattomasti rasismia tai syrjintää toteuttava henkilö ei tiedosta toimintansa kyseenalaisuutta, jolloin taustalta saattaa löytyä jo kotoa opittuja ennakkoluuloja ja suhtautumista erilaisuuteen. Käyn nyt lyhyesti läpi nämä kaksi toisiinsa sidoksissa olevaa ja rasismiin kietoutuvaa käsitettä, joiden kautta aion myös pohtia tuloksia.

Stereotyyppit ja niiden muodostaminen kuuluu ihmisen olemukseen ja ne helpottavat huomattavasti vaikeasti hahmotettavaa elämää ja kieltä. Stereotyyppioilla hahmotetaan omaa ja vierasta ja ne helpottavat ymmärtämään suurempia kokonaisuuksia. Niiden ongelma on kuitenkin siinä, että ne esittävät ihmisen aina jonkun tietyn ryhmän jäsenenä ja unohtavat täten ihmisen yksilöllisyyden. (Kaikkonen 2004, 57). Kun stereotyyppioita aletaan pitää tosiasioina ja muuttumattomina, niiden avulla voidaan helposti muodostaa rasistisia ajattelutapoja. Stereotyyppioiden olemassa oloa ei voida kieltää, mutta keskustelun herättäminen ja vaihtoehtoisten ajatusten tarjoaminen on tärkeää. Stereotyyppiin voidaan vaikuttaa kohtaamisilla sekä uusilla vaihtoehtoisilla kokemuksilla ja tätä myös nuorisotyön tulisi hyödyntää. Stereotyyppioiden rikkominen tai todentaminen ovat konkreettisia työkaluja rasististen ajatusten ehkäisylle.

Ennakkoluulot ovat lähes samankaltaisia prosesseja ihmisen mielessä kuin stereotyyppit. Ennakkoluulojen synty alkaa jo varhaislapsuudessa ja ne muodostuvat melko pysyviksi ajatuksiksi osana yhteiskunnan normeja ja arvoja. Ennakkoluulot ohjaavat yksilön ajatuksia, tunteita ja toimintaa toista ryhmää tai vierasta kohtaan, aivan kuin nämä toiset eivät olisi yksilöitä vaan negatiivisen ryhmän jäseniä. Ennakkoluulot ovat tiedostamattomia ja täten hankalia muuttaa, ne ovat myös helppokäyttöisiä ja yksinkertaistavat tilanteita. (emt., 58). Ehkä juuri yksinkertaisuuden ja helppokäyttöisyyden vuoksi ennakkoluulot ovat esillä monessa suhteessa ja niitä kuulee ihmisen puheessa paljon. Ennakkoluulot ovat hankalia tiedostaa omasta käyttäytymisestä sekä vaikeita muuttaa. Ennakkoluulojen muuttaminen tai prosessi niiden tunnistamiseksi on yksi haaste myös rasisminvastaisen nuorisotyön kentällä. Ennakkoluuloihin perustuvat rasistiset mielipiteet ovat vaikeasti keskusteltavissa sillä nuori pitää ennakkoluuloaan monesti tietona ja tosiasiana. Tätä seikkaa silmällä pitäen, tulisi luoda sellaisia menetelmiä, joilla kehitetään kriittisiä ja kyseenalaistavia lähestymistapoja omaan ja ympäröivien yhteisöjen asenne maailmaan. Tarvitaan siis menetelmiä joilla voidaan suhtautua kriittisesti jopa omien vanhempien tai yhteiskunnan ajattelutapoihin.

4. TUTKIMUSTULOKSET - ILMENEMISMUOTOJA, TEKIJÖITÄ SEKÄ KOHTEITA

Tulosten tarkastelussa käyn läpi tutkimustuloksia sen kategorisoinnin mukaan, jonka pohjalle rakensin haastattelurungot sekä lähtöoletukset. Jaottelu perustuu omaan sekä haastateltavien näkemyksiin niistä muodoista, tekijöistä sekä uhreista, joita tutkimusympäristöissä on havaittu. Jokaisessa kappaleessa esittelen pääpiirteisesti rasismien ilmenemismuotoja sekä nostan esille yleisimpiä tai merkittävimpiä case- esimerkkejä. Kappaleiden lopussa on aiheeseen liittyviä pohdintaa herättäviä kysymyksiä, joita lukija voi käyttää tulosten konkretisointiin sekä suhteuttaessaan ilmiöitä omaan ajattelumaailmaan. Kysymystenasettelun olen pyrkinyt rakentamaan niin, että niitä voitaisiin käyttää sellaisenaan nuoria kohdatessa. Tarkoitukseni on herätellä lukijoita pohtimaan ilmenemismuotojen yhteyttä omaan kokemusmaailmaansa ja täten helpottaa ilmiöiden ymmärtämistä. Myöhemmin esitellyn tulososion kirjoittamisessa olen pitänyt lähtöajatuksena sen käyttötarkoitusta, jonka toivon herättelevän nuorten parissa toimivia ammattilaisia sekä vapaaehtoisia oman arvomaailman kriittiseen pohdintaan. Tulokset eivät anna valmiita vastauksia tai menetelmiä rasisminvastaiseen työhön. Herättelemällä uusia ajatuksia ja kysymyksiä lukijan mielessä, toivon lukijoiden löytävän omat tavat vastustaa rasismia. Tulosten käsittelyssä luon raameja rasismikäsitteen ympärille ja nostan esiin ilmenemismuotoja, joiden huomioiminen on mielestäni erityisen tärkeää rasisminvastaisessa työssä.

4.1 Rasismin syyt sekä uhrin

Rasismin ja syrjinnän kohteeksi valikoituu satunnaisesti mikä tahansa vähemmistöryhmä kuten tummaihoiset, homoseksuaalit tai vammaiset. Rasismi ja syrjintä eivät useinkaan ole järjestelmällistä vaan ne ovat riippuvaista ajasta sekä paikasta. Haastateltavien mukaan nuoria puhuttavat lähellä olevat ilmiöt sekä yhteisöt, joten rasismin ja syrjinnän kohteeksi valikoituu useimmiten ensimmäinen lähellä oleva, erilaisuutta edustava henkilö tai ryhmä. Netariitiimin mukaan Habbossa rasismi ei ole niin yleistä tai voimakasta kuin IRC-Galleriassa. Habbossa keskusteluun saatetaan tuoda omia kokemuksia kiusaamisesta ja rasismista mutta suoranaisia hyökkäyksiä tiettyä ryhmää kohtaan ei ole niin paljon kuin IRC-Galleriassa.

Rasismin lähtökohta on ihmisen kategorisoiminen johonkin tiettyyn, muuttumattomaan, etniseen ryhmään sekä kulttuuriin, joiden uskotaan selittävän hänelle ominaiset piirteet. Rasismi antaa luvan tulkita ihmisen käyttäytymistä ennalta määriteltujen ominaisuuksien kautta ja samalla unohdetaan ihmisen yksilöllisyys. IRC-Galleriassa ja Habbossa tämänkaltaisen rasismin kohteeksi joutuvat lähinnä tummaihoiset sekä muut silmin nähden erilaiset nuoret ja heidän mielestä ”huonosti” Suomeen kotoutuneet maahanmuuttajat. Näihin edellä mainittuihin ryhmiin kohdistetaan suoria kommentointeja esim. profiilikuviin tai perustamalla heihin negatiivisella tavalla kohdistettuja yhteisöjä. Tällainen kommentti saattaa olla mm. ”*mutakuono*”, joilla kiusoitellaan kaveria mutta samalla se viestii erittäin negatiivisia asenteita kyseistä ryhmää kohtaan, oli se tarkoitettua tai ei.

Rasistisia asenteita kumpuaa myös maahanmuuttovastaisten nuorten käytöksestä. Maahanmuuttovastaiset nuoret kritisoivat maahanmuuttopolitiikkaa sekä poliitikkoja, mutta myös maahanmuuttajia, joiden he katsovat kotoutuneen huonosti Suomeen. Käsitteenä ”huonosti kotoutuneet” on hyvin

tulkinnanvarainen. Käytän käsitettä tässä kuvaamaan niitä asenteita, jotka korostavat verorahoilla elämistä ja sopeutumattomuutta suomalaiseen kulttuuriin. Näistä asenteista puhuu myös Magdaleena Jaakkolan (2009:39) tutkimus, *Maahanmuuttajat suomalaisten näkökulmasta*, jossa todetaan jopa 34 % suomalaisista ajattelevan maahanmuuttajien tulevan suomeen sosiaalietuuksien vuoksi. On siis oletettavaa, että asenteet heijastuvat myös nuorisotiloilla.

”Syyt ovat samanlaisia kuin muuallakin. Sossun tuilla eläminen ja työpaikkojen vieminen hyvänä esimerkkinä...”

(Salmi 2009)

Mielestäni yksi haaste rasisminvastaiselle nuorisotyölle on maahanmuutto. Nuoria tulisi keskusteluttaa aiheista maahanmuutto, maahanmuuton syyt, maahanmuuttopolitiikka sekä lait ja säädökset. En tarkoita, että aiheita tulisi nostaa tilatoiminnassa järjestelmällisesti esille. Keskustelu on tarpeen vain silloin jos maahanmuuttovastaisuus ja rasistiset asenteet nousevat keskusteluihin. Ei myöskään ole tarkoitus käännä maahanmuuttovastaisesti ajattelevia nuoria vaan keskustella avoimesti ja selvittää asenteiden syyt ja taustat.

KUVIO 1: Pohdittavaa

- Miten reagoida jos huomaat jonkun nimittelevän toista erilaisuuden perusteella?
- Puututko nimittelijän toimintaan vai avaatko keskustelun nimittelyn kohteeksi joutuneen kanssa?
- Minkälaisia argumentteja voi antaa jos nuori syyttää maahanmuuttajia verosysteemin hyväksikäyttäjiksi? Tai mitä mieltä olet kommentista, että pakolaisten ei tarvitse saada samaa elintasoaa kuin kantaväestön?

4.2 Rasistiset nuoret

Vuonna 2003 Magdaleena Jaakkolan toteuttamasta tutkimuksesta, *Suomalaisten suhtautuminen maahanmuuttajiin vuosina 1987- 2003*, voidaan nostaa esille muutama seikka, jotka vahvistavat Netari-tiimin tuntumaa rasististen nuorten identiteetistä. Haastattelusta yhtenä seikkana nousi esille alhaisen koulutustason yhteys rasismiin. Tätä tukevat myös tutkimuksen tulokset. Toisena voidaan nostaa esiin kontaktien määrä maahanmuuttajiin. Ne nuoret, joilla on henkilökohtaisia kontakteja maahanmuuttajiin, ovat selvästi vähemmän rasistisia kuin ne nuoret, joiden lähiympäristössä tai yhteisöissä ei ole maahanmuuttajia juuri ollenkaan. Huomattava osuus rasistisista nuorista on poikia ja tätä tukevat Jaakkolan tutkimustulokset siitä, että miehet pitivät itseään useammin rasistisina kuin naiset. Haastattelusta kävi myös ilmi, että syrjäytyminen sekä sosiaaliset ongelmat ovat useasti tunnistettavissa rasistisesta nuoresta.

Netari-tiimin tuntuma rasistisista nuorista oli melko ennalta arvattava. Yllä mainittu tutkimus sekä muut aiheesta tehdyt tutkimukset painottavat kontaktien määrää, koulutusastetta sekä yhteiskunnallista asemaa yhteydessä rasismiin. Kaikki nämä seikat tuli esille pohdittaessa rasistisen nuoren prototyyppiä Netari-tiimin haastattelussa. On huomioitava se, että prototyyppiä rakennettaessa haastateltavilla oli ajatus selvästi rasistisesta nuoresta, joka on rakentanut maailmankuvaansa tietoisesti, argumentoi harkiten sekä kuuluu ideologiaa tukeviin yhteisöihin. Prototyyppiä ei voida yhdistää kaikkiin nuoriin joiden toiminnasta tai kommentoinnista välittyy rasistisia yhteyksiä, eikä edes kaikkiin selvästi rasistisiin nuoriin. Alla olevalla kategorisoinnilla halusin tuoda esille rasismiin liittyviä identiteettiä muokkaavia tekijöitä, joiden kautta voidaan pohtia rasismiin puuttumista sekä sen syntyä ja ehkäisyä.

KUVIO 2: Prototyyppi rasistisesta nuoresta

Rasistisen nuoren identiteetti:

(Kuviteltu henkilöahmo, Jani on rakennettu Netari-tiimin haastattelun pohjalta.)

Jani, 17 vuotta. Asuu vanhempien luona pienellä paikkakunnalla Keski-Suomessa. Samalla kylällä asuu ainoastaan muutamia romaneja ja yksi turkkilainen perhe, joiden lapset olivat samassa koulussa Janin kanssa, muita monikulttuurisia kontakteja Janilla ei ole. Jani opiskelee autonasentajaksi ammattikoulun toisella luokalla. Koulu ei Jania kiinnosta eikä hän harrasta juuri muuta kuin ystävien kanssa hengailua tai netissä surffailua. Nuorisotiloille Jani ei kovin usein eksy, eikä hänellä ole juuri muita aikuiskontakteja kuin opettajat sekä vanhemmat. Janin äiti on töissä terveyskeskuksessa laitoshuoltajana ja isä on jäänyt vuosia sitten työttömyyskierteeseen. Isällä on terveydellisiä ongelmia ja alkoholia kotona käytetään runsaasti. Vanhempien kanssa Jani ei vietä paljoa aikaansa. Isän ainoa elämän ohje Janille on, että poika ”pysyisi miehenä, eikä missään nimessä sekaannu homoihin tai neekereihin”.

Janilla ja hänen ystävillään on yhteinen ideologia maahanmuuttoa sekä pakolaisia kohtaan. He vastustavat Suomen lepsua maahanmuuttopolitiikkaa sekä sosiaaliturvien varassa eläviä pakolaisia henkeen ja vereen. Heidän mottonsa on *maassa maan tavalla tai maasta ulos*. Ystävykset käyttävät omine sanojensa mukaan sananvapauttaan kritisoidessaan eri kulttuurien tai uskontojen tapoja ja edustajia, eikä heillä ole mitään mielenkiintoa tutustua maahanmuuttajiin. He pitävät aktiivisesti yhteyttä ajattelukumppaneihinsa Internetin välityksellä mm. IRC-Gallerian yhteisöissä. Keskustelupalstoilta ja erinäisistä blogeista pojat lukevat aihepiiriin liittyviä tekstejä ja kommentoivat näitä.

Haastateltavat nostivat esille nuoren maailmankuvan rakentumisen ilman vaihtoehtoisia näkökulmia tai yhden näkemyksen kyseenalaistamista. Nuoret rakentavat maailmankuvaansa omien ennakkoluulojensa ja ympäröivän yhteisön ennakkoluulojen ympärille, joten vaihtoehtojen puute luo rasismille otollisen maaperän. Nuorilla ei useasti ole mahdollisuutta lähiyhteisöissään kriittiseen arvomaailman pohtimiseen. Nuorisotyöntekijöiden asema nuorten kohtaamisessa korostuu kun huomataan tarvetta vaihtoehtoisille aikuiskontakteille sekä maailmankuville. Osa nuorista näyttäytyy verkkonuorisotiloilla ja tuo tätä kautta maailmankuvaansa näkyväksi. Miten

kohdataan ja ehkäistään rasismia niiden nuorten kohdalla jotka eivät hakeudu edes verkkonuorisotiloille?

4.3 Symbolinen rasismi

”Nää numerologia ja muut ei niin tunnistettavat symbolit kertoo siitä, että nää tyypit on ajatelleet näitä asioita enemmän. Siellä on Hitlerin syntymäpäivää ja muuta sellaista.”

(Netari-tiimin ryhmähaastattelu, 2009.)

Symbolisella rasismilla tässä yhteydessä tarkoitan kaikkea kuvien, nimimerkkien sekä yhteisöjen nimien kautta ilmaistua rasismia. Symboliset viittaukset ovat lähes poikkeuksetta äärimmäisellä tavalla rasismia ilmaisevia. Yllä mainittua numerologiaa, tarkemmin uusnatsismiin liittyviä numerosymboleja, sekä kirjain lyhennelmiä käytetään paljon ja niiden tunnistaminen rasisminvastaisessa työssä onkin tärkeää.

Haastatteluista ilmeni, että symbolinen rasismi lähes poikkeuksetta viittasi uusnatsismiin, eli ideologiaan jossa ihannoidaan Adolf Hitlerin aikakautta mm. äärimmäisen nationalismiin sekä tummaihoisiin kohdistuvana rasismien muodoissa, tulee siihen suhtautua vakavasti. (Wikipedia, 2009). Esimerkiksi hakaristiliput sekä hakaristit ovat IRC-Galleriassa kiellettyjä symboleita. Sääntöjen vastaisuudesta huolimatta hakaristillä varustettuja kuvia löytyy gallerioista suhteellisen usein. Jokaisella käyttäjällä on oikeus ja vastuu kannella kyseisistä kuvista ylläpidolle (Salmi 2009). Muita yleisimpiä uusnatsismiin viittaavia symboleita olivat mm. SS, 88 ja HH, joista alla olevassa kaaviossa tarkemmat yksityiskohdat.

KUVIO 3: Esimerkkejä symboleista

SYMBOLI:	MISTÄ MUODOSTUU:	ESIMERKKI NIMIMERKKEJÄ SYMBOLIN KÄYTÖSTÄ:
SS	Sanasta <i>schutzstaffel</i> muodostuva kirjainyhdistelmä, joka suomenkielellä tarkoittaa suojajoukkoja, jotka huolehtivat mm. keskitysleirien vartioinnista (Puuronen 2001, 43).	SS-WAFFEN-88 (www.irc-galleria.net)
88	Numero 88 vastaa kahta peräkkäistä aakkosten kahdeksatta kirjainta H ja on siten lyhenne sanoista "Heil Hitler"(natsitervehdys). (emt., 44)	Suomi88Finland, Skini88, FINLAND88 (www.irc-galleria.net)
HH	Natsitervehdys eli Hitler – tervehdys "Heil Hitler". (emt., 44)	_HH88_ (www.irc-galleria.net)
14	David Lanen kuuluisaksi tekemää 14-sanaista lausetta: "We must secure the existence of our people and a future for white children" eli "Meidän on turvattava kansamme olemassaolo ja tulevaisuus valkoisille lapsille." (emt., 45)	14juust88, 14erwin88, - 14-TMR (www.irc-galleria.net)

Nimimerkkien perään liitettävät statukset ovat tehokas mutta myös helposti huomaamatta jäävä aatteellisuuden ilmaisumuoto. Statuksissa hiljaisetkin nuoret saavat ilmaistua itseään, joten sen voi nähdä myös mahdollistavana tekijänä. Selaillemalla eri käyttäjien statuksia voi löytää erilaisia viestejä aina rakkauden tunnustuksista suoraan ilmaisuun ”*olen skinhead*”. Yksi selkeimmistä natsi-Saksaan viittaavista nimimerkeistä on [Fuhrer], jonka statuksessa lukee ”*Ein volk, Ein reich, Ein Führer !*” - yksi kansa, yksi valtakunta, yksi johtaja (Sulake Dynamoid Oy 2009).

Joidenkin yhteisöjen nimet viestivät selvästi rasistisista ajattelutavoista, nämä yhteisöt eivät kuitenkaan ole IRC-Gallerian sääntöjen mukaan kiellettyjä. Kaikki ne yhteisöjen nimet, jotka eivät yllytä rasismiin tai väkivallan tekoon, ovat hyväksyttäviä. Tällaisia rasistisia yhteisöjen nimiä ovat mm. White power, White pride, Blood and honour. Yhteisöt joiden tarkoitus on yllyttää, esim. ”*hakataan kaikki neekerit*”, ovat ehdottoman kiellettyjä. (Salmi 2009). Se, että yhteisöissä rasismi on nuoria yhdistävä tekijä ja että ajatusten jakamiselle on rakennettu julkinen yhteisö, ei ole lain eikä IRC-Gallerian sääntöjen vastaista. Ei ole tarkoituksen mukaista kieltää erilaisten ajattelutapojen julkituomista, mutta on oltava erittäin valppaana tämän kaltaisten yhteisöjen asiasisällöistä. Yhteisöistä lisää kappaleessa *Arkinen rasismi*.

IRC-Galleriassa ylläpito tarkkailee epäilyttävää käytöstä päivittäin (Salmi 2009). Tarkoituksena on poistaa haitallinen käytös, kuten rasistisesti loukkaavat kommentit tai kuvat. Nuorisotyöntekijöille symbolisen rasismin tunnistaminen on helpompaa kuin siihen puuttuminen. Emme voi kieltää symbolien käyttöä mutta niistä on kuitenkin keskusteltava.

KUVIO 4: Pohdinta

- Onko nuori aina tietoinen symbolien perimmäisestä tarkoituksesta ja ovatko he todella ideologioiden takana?
- Jos ovat tietoisia, miten aiheesta voidaan keskustella ja millä herätellä ajattelemaan asiaa uudesta näkökulmasta?
- Onko rasismi ja symbolit vahvan yhteisöllisyyden tunteen tuotetta vai onko takana aina syvälle juurtunutta ja äärimmäistä rasismia?

4.4 Arkinen rasismi

Arkisissa kohtaamisissa ihmisten erilaisuuteen kiinnitetään liikaa huomiota ja erilaisuutta tuotetaan monilla eri tavoilla, kuten katseilla tai määrittelemällä ihmisiä eri kriteerien mukaan. Erojen määrittämisestä voidaan kutsua myös rodullistamiseksi. Rodullistamisessa erilaisuus nostetaan esiin ja sen kautta arvotetaan mm. ”meitä” ja muita”, ”valkoisia” ja ei-valkoisia”. (Rastas 2005, 87, 88). ”Me” ja ”muut”- ajatusmalli on helposti tunnistettavissa nuorten arkisen rasismien sekä ennakkoluuloisuuden pohjalta. Tyypillisimpiä ilmenemismuotoja arkiselle ja ns. huomaamattomalle rasismille ovat vitsit tai arkisesti puheessa käytetyt termit. Usein nuori ei itse ymmärrä toistavansa rasistisia ilmaisuja. ”Me ja muut” ajattelu on kehittynyt asenteeksi samoin kuin ennakkoluulotkin, eikä sen tunnistaminen itsestään ole täten helppoa. Tunnistamisessa avain asemassa ovat muut nuoret sekä nuorten parissa toimivat aikuiset, kuten nuorisotyöntekijät tai opettajat. Rasismien tunnistaminen arkisesta käyttäytymisestä on ensisijaisen tärkeää sillä tahattomasti tai tahallisesti rasismia toistava henkilö loukkaa aina ympäristössään olevia. Rasismien nollatoleranssi luo turvallisen ja toivotun asenneilmaston. Se miten

nollatoleranssin voi tavoittaa, vaatii puuttumista mm. seuraavissa kappaleissa esiteltyihin arkisen rasismien ilmenemismuotoihin.

4.4.1 Vitsit ja sanonnat

Vitsit ja sanonnat ovat tärkeä osa puhekieltä eikä niiden alkuperäisestä tarkoituksesta ole aina tarkkaa tietoa. Itse kukin toistaa kulttuurilleen ja kotiseudulleen tyypillisiä sanontoja tai vitsejä, joiden tarkoitusperät voivat juontaa juurensa hyvinkin pitkälle historiaan. Nuoren mielestä vitsit voivat olla hauskoja ja harmittomia, ilman pahan tarkoitusta. Haastateltavien mukaan vitseistä on hyvä keskustella eikä missään nimessä sivuutaa niitä ”harmittomina heittoina”. Vitseihin puuttuminen ja niiden kautta aloitetut keskustelut mahdollistavat niiden takaa löytyvien ajattelutapojen kyseenalaistamisen.

Suomessa perinteisiä vitsejä ovat romaneihin liittyvät, hyvin pitkälle ennakkoluuloihin ja erityisesti stereotypioihin pohjautuvat vitsit. ”Malmin kreikkalaiset” eli Malmin seudulla asuvat Romanit ovat tunnettuja Helsingin alueella ja Haastateltavilla oli kokemusta nuorten käyttäjien kommentoinneista tätä ryhmää kohtaan. He mm. kertoivat kohdanneensa nuoria keskustelemassa ”Malmin kreikkalaisista”. Romaneista puhutaan paljon, olettaen heidän olevan aina, kuten negatiivisimmat kuvat koko ryhmästä antavat ymmärtää eikä poikkeuksia tunneta tai niistä ei puhuta. Kuten Kaikkonen (2008) mainitsi, ennakkoluulot ovat helppokäyttöisiä ja ajansaatossa kehittyneitä arvoja joiden tunnistaminen on vaikeaa. Esimerkiksi romaneista kerrottuja vitsejä ei helposti mielletä rasistisiksi, sillä niitä on toistettu sukupolvien ajan. Kokonaista kansanryhmää kohtaan on muodostunut Suomen historian aikana negatiivinen asenneilmasto, joten vitsien takaa kumpuavat rasistiset ja stereotyyppiset ajattelumallit. Romanit ovat yksi selkeästi tunnistettava ryhmä rasististen ja syrjivien vitsein takaa mutta eivät lainkaan ainoat. Ruotsalaiset, venäläiset,

tummaihoiset jne. saavat myös osansa vitsien luomasta asenneilmastosta. Kohteeksi voi joutua mikä vain ryhmä, joka selvästi luokitellaan ”muihin”, ei ”meihin”.

KUVIO 5: Pohdinta

- Miten suhtaudut jos vitsissä oletetaan, että kaikki ruotsalaiset miehet ovat homoja?
- Miten reagoida sanontaan jossa venäläinen nainen on sama kuin ”huora”?
- Kiinnitätkö huomiota ”hai sie, mitä manne, onks siul uus mersu”- läpänhiettoon?

4.4.2 Puhekielen termit

Puhekielessä käytetyt termit tulisivat olla yksi rasminvastaisen nuorisotyön ensimmäisistä puuttumisen kohteista. Termien tunnistaminen on suhteellisen helppoa ja niihin puuttuminen on ensimmäinen askel kohti rasmin nollatoleranssia. Haastateltavat nosti esiin kiinnostavan seikan, että joillain alueilla Suomessa esimerkiksi ”neekeri” sanaa ei mielletä negatiiviseksi tai rassistiseksi ilmaisuksi. Sanaa käytetään yleisesti ja hyväksytysti puhekielessä kuvamaan tummaihoista ihmistä. Puolestaan syrjivää ”homo” sanaa nuoret, erityisesti pojat, käyttävät kiusoitellessa kavereitaan. Tämänkin sanan kohdalla oikeaa merkitystä ei pohdita vaan sanasta on muodostunut yksi puhekielen hyväksytty ilmaisu. Asenne, jota esim. ”neekeri” tai ”homo” sanan käyttö kiusaamisen yhteydessä viestii, on erittäin loukkaavaa tummaihoisille tai homoseksuaaleille. Nuorisotyöntekijän tulisi ehdottomasti puuttua pieniinkin yksittäisiin tilanteisiin, sillä haukkumasanaana käytetyt rassistiset tai syrjivät termit ovat erittäin alistavia.

KUVIO 6: esimerkkejä

Yleisimpiä loukkaavia ja rasistisia sanoja Habbossa ja IRC-galleriassa:

- "neekeri", "mutakuono", "ryssä", "manne"

Tarve termien käytölle johtuu mielestäni pitkälle siitä, että ihmiset luokittelevat asiat normaaleiksi ja normaalista poikkeaviksi. Valtakulttuurissamme "valkoinen" on normi eikä sitä tarvitse erikseen mainita. On yleisesti hyväksyttävää mainita jos esimerkiksi presidentti tai kirjailija on "musta". "Valkoihoisuus" on tällöin perusolettamus. (Rastas 2005, 84). Tämä perusolettamus pätee myös seksuaalisuuden kohdalla, jolloin liikutaan syrjintä käsitteen alla. Mikäli seksuaalista suuntautumista ei mainita on oletettavaa, että henkilö on heteroseksuaali, tästä ilmiöstä puhutaan heteronormatiivisuutena. Tarinoissa ja kertomuksissa on oletettavaa, että ihmisen "poikkeavuus" perusolettamuksesta mainitaan. Tämä toistuu myös nuorten keskusteluissa. Haastateltavat nosti asian esille eräässä case esimerkissä, jossa nuori mainitsi tarinan sivulauseessa henkilön olevan "neekeri", huomaamatta itse asian kyseenalaisuutta (Netari-tiimin ryhmähaastattelu 2009). Ei kuitenkaan ole syytä leimata jokaista ihmistä rasistiksi, joka toistaa perusolettamuksen luomia merkityksiä "normaalin" ja "ei- normaalin" välillä. Rasismiksi se muodostuu vasta siinä vaiheessa kun ihminen asettaa normit arvojärjestykseen. (emt., 84).

KUVIO 7: Pohdinta

- Miten puutut nuoren kertomaan tarinaan, jossa neekeri-sana tulee ilmi puhuttaessa tummaihoisesta?
- Onko merkityksellistä ilmoittaa tarinaan kuuluvan tummaihoisen, tuoko se lisäarvoa tarinalle?
- Kertoessasi itse tarinaa, miten mainitset ihmisten erilaisuudesta vahvistamatta tai tekemättä merkityksiä eroille?

4.4.3 Asenteellisuuden ilmaisu profiileissa ja statuksissa

Kolmas haastattelusta selvästi esille nostettu rasismien ja etnisen syrjinnän ilmenemismuoto on erilaisilla toiminnoilla ilmaistu asenteellisuus. Asenteellisuus ei aina tarkoita räikeää rasistista asennetta. Se voi pitää sisällään maahanmuuttovastaisuutta, uskonnon vastustusta, ylpeyttä ”valkoisuudesta”, voimakasta isänmaallisuutta jne. Näiden asenteiden ilmaisulle on luotu monia eri tapoja Habbon ja IRC-Gallerian ympäristöissä. Näkyvimpiä muotoja ovat yhteisöstatukset, nickstatukset eli nimimerkin perään kirjoitettavat viestit, päiväkirjamerkinnot, kuvat jne. Asennetta halutaan ilmaista statuksilla, mutta ei välttämättä nosteta keskusteluissa esille eikä sitä haluta kohdistaa ketään tiettyä ihmistä kohtaan. Symbolisen rasismien kohdalla toin ilmi räikeimpiä ja tietoisesti luotuja symboleita, tässä osuudessa haluan nostaa esille yhteisöt osana nuoren identiteettiä ja arkea.

Internet yhteisöt ja galleriat ovat nuorille nykypäivän tapa luoda kontakteja, pitää ystäväsuhteita yllä sekä ilmaista itseään. Näihin tarkoituksiin on luotu myös tutkimukseni kohteet, Habbo ja IRC-Galleria. Nuorten profiileista IRC-Galleriassa näkee pienellä selailulla minkälaisesta musiikista tai elokuvista he pitävät, mitä he harrastavat tai mitä he ajattelevat. Rasististen nuorten yhteisöt ovat yksi mielenkiintoinen ilmiö IRC-Galleriassa, sillä yhteisöissä jäsenenä on paljon samoja henkilöitä. Maan laajuisesti yhteisöt yhdistävät samoin ajattelevia nuoria ja piirit näyttävät melko pieniltä. Nuorten arjessa Internet yhteisöt ovat yksi keskustelufoorumi siinä missä koulu tai harrastusryhmätkin, eikä niiden merkitystä tiedonkulussa tai asenteiden ilmaisussa tule vähätellä. Selaillemalla esim. ”White Power”, ”Rakasta rotuasi” tai ”Blood and Honour” yhteisöjen käyttäjiä, voi havaita, että he kuuluvat useampaan yhteisöön yhtä aikaa ja ovat tiiviissä yhteydessä toisiinsa. Yksi suosituimmista isänmaallisuutta korostavista yhteisöistä on mm. Valkoleinojakunta, jonka käyttäjät useasti kuuluvat muihin rasistisia asenteita ilmaiseviin yhteisöihin. Näiden yhteisöjen merkitys tiedonkulussa, ilmiöiden levittämisessä sekä asenteiden vahvistamisessa on

muuta vapaa-ajan toimintaa tehokkaampia, sillä ne tavoittavat nuoria maan laajuisesti. Yleisesti ajatellaan, että isoissa kaupungeissa uudet ilmiöt näkyvät ensimmäisenä ja hitaalla tahdilla ne siirtyvät pienemmille paikkakunnille. Tässä suhteessa verkkoyhteisöt tekevät poikkeuksen ja mahdollistavat ilmiöiden nopean ja laajan leviämisen.

On tärkeä muistaa, etteivät yhteisöt ole sääntöjen vastaisia niin kauan kun ne eivät yllytä esim. väkivaltaan tai aktiiviseen rasismiin. Aiemmin mainitsemani rasismien nollatoleranssi ei siis tarkoita asenteiden ilmaisun kitkemistä vaan niihin arkisiin tilanteisiin puuttumista, joilla loukataan ja alistetaan aktiivisesti toisia ihmisiä. Se, että asenteet saataisiin häviämään luonnollisesti, on pidemmän aikavälin tavoite ja siihen tarvitaan laaja-alaista yhteiskunnallista asennemuutosta. Nuorten parissa tehtävät väliintulot ja asenteiden kyseenalaistaminen ovat hyviä askeleita eteenpäin, mutta valtakunnallisesti työ vaatii syvempää pohtimista kaikissa ikäryhmissä eri sektoreilla. Yhteisöstatukset tulisi ottaa voimakkaaksi metodiksi rasisminvastaiseen työhön, aivan samoin kuin rasistisissa ideologioissa. Rasisminvastaisten nuorten sekä aikuisten tulisi ottaa rasistisista ja asenteellisista nuorista mallia näkyvillä rasisminvastaisilla yhteisöillä ja kampanjoilla.

*_HH88_* ja *Endölsung* mikä suomennettuna tarkoittaa ”loppuratkaisua” ovat esimerkkejä käyttäjistä, joiden nick sekä yhteisöstatukset viestivät voimakasta isänmaallisuutta sekä rasistista aatteellisuutta.

http://irc-galleria.net/view.php?nick=_HH88_

<http://irc-galleria.net/view.php?nick=Endl%F6sung>

(Sulake Dydamoid Oy 2009)

KUVIO 8: Pohdinta

- Mikä suhde sinulla on esim. isänmaallisuuteen, maahanmuuttoon, uskonnollisuuteen, valkoisuuteen? Miten sinä suhtaudut näitä korostaviin yhteisöihin? Herättävätkö ne tunteita sinussa?
- Tulisiko puuttua yhteisöstatuksiin kuten ”Rakasta rotuasi” tai ”Thank God I am Born White”?
- Miten niihin voidaan puuttua, mitä niiden kautta voidaan keskustella?
- Miten kyseenalaistaa yhteisöstatuksia sekä niiden viestimiä ideologioita?
- Mitä voisivat olla ne rasisminvastaiset yhteisöt joilla vastataan rasistiseen ajatteluun, miten kampanjoida niiden puolesta?
- Etsi asennetta ilmaisevia nick- statuksia, minkälaista viestintää niistä löytyy?

4.5 Vakavimmat rasistiset ja syrjivät teot

”Ehkä se painottuu siihen haukkumiseen ja vahvaan kiusaamiseen eli törkeää puhetta.”

(Netari-tiimin ryhmähaastattelu 2009)

Vakavimpia ilmenemismuotoja voisi kuvailla kahdella tavalla, toiset ovat suoria hyökkäyksiä toista käyttäjää kohtaan ja toiset ovat törkeitä yleistyksiä kokonaisia kansanryhmiä kohtaan. Nämä ilmenemismuodot voidaan jakaa perinteiseksi ajateltuun rasismiin, jossa etnisyydellä ja kulttuurilla perustellaan koko kansanryhmän luonne, tai häirintään ja kiusaamiseen, joka tässä tapauksessa kohdistuu esim. maahanmuuttajiin tai selkeästi erilaisiin nuoriin.

Häirinnän muodot täyttävää syrjintää ilmenee kommentointina toisille käyttäjille. Kommenteilla herjataan lähinnä niitä nuoria jotka selvästi erottuvat kantaväestöstä, kuten tummaihoiset. Ulkonäöltään erilaisten nuorten lisäksi tämänkaltaisen kommentoinnin kohteeksi joutuvat useasti myös homoseksuaalit, joten niissä tapauksissa on erityisesti puhuttava syrjinnästä eikä rasismista. Suoraan toiselle käyttäjälle osoitetut törkeät kommentit loukkaavat häirityn ihmisen koskemattomuutta. Koskemattomuudella ajatellaan usein fyysistä koskemattomuutta, mutta verkossa sellaiseksi voidaan lukea esim. henkilökohtaiseen profiiliin tehdyt hyökkäykset. Ei ole välttämätöntä edes hyökätä toisen profiiliin, riittää myös suora julkinen hyökkäys. Uhrin näkökulmasta törkeät kommentit ovat hyökkäys siinä missä väkivalta kadulla, eikä kenenkään käyttäjän tulisi joutua siihen asemaan. Samoin kuin katuväkivallassa myös verkossa tapahtuvien hyökkäysten uhreilla on aina oma itsemääräämisoikeus sekä koskemattomuus puolustettavana.

KUVIO 9: Esimerkkejä kommenteista

Profiilikuvaan tai käyttäjää kohtaan hyökätään seuraavanlaisilla kommenteilla:

"Ole neekeri hiljaa", "mutakuono", vitun neekeri mä hakkaan sut", "Vitun homo"

Toinen selvästi esille noussut vakava ilmenemismuoto on omien kokemusten julistaminen. Tämä sinällään ei ole rassistista, mutta siitä syntyvä jälkipuinti yleensä muodostuu hyvin rassistiseksi. Henkilö alkaa kertoa negatiivisia kokemuksia jonkun kulttuurin edustajasta jolloin keskustelu syyllistyy vahvoihin yleistyksiin sekä leimaaviin puheisiin kokonaisista kansanryhmistä. Tämänkaltaisen keskustelu pohjautuu hyvin vahvoihin ennakkoluulojen sekä stereotyyppien luomiin harhakuviin joidenkin kulttuurien ominaispiirteistä. Näissä keskusteluissa kyseisen kulttuurin edustajaa ei nähdä yksilönä, omien

tekojensa herrana, vaan jonain pienenä osana suurempaa ryhmää. Stereotypiat luovat helpon tavan ymmärtää vierasta, mutta voivat johtaa meitä harhaan mikäli niiden ei anneta muuttaa muotoaan tarpeen vaatiessa. Suurin ongelma stereotyyppien käytössä on ihmisen yksilöllisyyden unohtaminen. (Kaikkonen 2004, 57). Keskusteluissa, joissa käyttäjät kertovat ja joskus jopa vertailevat negatiivisia kokemuksiaan eri kulttuurien edustajista, voidaan todeta vanhan sananlaskun paikkaansa pitävyys, *joukossa tyhmyys tiivistyy*. Näitä keskusteluja käydään tiiviissä dialogissa toisten samalla tavalla ajattelevien kanssa eikä toisinajattelijoilla ole juurikaan tilaa.

KUVIO 10: Esimerkki yleistykistä.

Esimerkki:

”Minut yritti raiskata joku afrikkalainen mies, kaikki raiskarit on afrikkalaisia.”

”Aasialaisia jätkiä hyökkäsi veitsien kanssa minun kimppuun. Ne on kaikki tosi väkivaltaisia.”

”Minun serkun arabi-mies hakkasi sen ja kidnappasi sen lapset. Sitä tapahtuu tosi paljon, että ne vievät lapset mukanaan ja hakkaa vaimojaan.”

Kolmantena haluan nostaa esille, edellä mainituista ilmenemismuodoista hieman erillään oleva, mutta hyvin vakavasti otettava lähinnä Habbossa esille nousseen ilmiön. Habbon hieman nuoremmat käyttäjät nostavat esiin rasismi kokemuksiaan esim. koulussa tapahtuneiden kiusaamisten kautta. He eivät välttämättä puhu rasismista vaan kutsuvat sitä koulukiusaamiseksi, jolloin nuorisotyöntekijän on tulkittava onko kiusaamisella ollut rasistiset perusteet. On kuitenkin yhdentekevää onko peruste rasistinen vai jokin muu, sillä kaikkia nuoria jotka joutuvat kiusaamisen uhriksi on kuunneltava ja ohjattava

mahdollisesti eteenpäin. Näihin tilanteisiin on kehitettävä systemaattinen toimintatapa, jolla nuori tulee kuulluksi ja autetuksi.

4.6 Rasismiin puuttumisen keinoja

”Joku sellainen automaatio pitäisi saavuttaa, että aina reagoi kun huomaa jotain, ei tietenkään aina samalla tavalla mutta reagoi kuitenkin.”

(Netari- tiimin ryhmähaastattelu 2009)

Lähtökohta puuttumiselle on haastateltavien toteamus välittömästä puuttumisesta lievimpiinkin ilmiöihin. Puuttuminen vaatii herkkiä tuntosarvia vilkkaissa keskusteluissa, joita esim. Netari tiloilla käydään. Aito rasismien vastustaminen ja siihen puuttuminen vaativat aktiivista tarkkailua sekä sen tunnistamista, halua tunnistaa. Keskeinen joukko vastustamisessa ovat ne, jotka tarvittaessa vastustavat ilmiöitä näkyvästi ja kuuluvasti; jotka puuttuvat ennakkoluuloja ylläpitäviin, niitä lisääviin ja loukkaaviin puheisiin. Mikäli ilmiöihin suhtaudutaan vaikenemalla sekä silmät sulkien, on niillä taipumus vahvistua. (Perho & Soto Godoy 2009, 133). Tämänkaltaisen työote tulisi saavuttaa työskennellessä nuorten parissa eikä vähätellä omaa roolia puuttumisessa. Aloittaessa nuorten parissa toimimisen, työote on helposti omaksuttavissa yhtenä keskeisenä työtehtävänä. Suuremman haasteen edessä ovat ne toimijat, joilla on pitkä työhistoria ja tätä kautta vahvasti omaksuttu työtapa. Aktiivinen ja näkyvä puuttuminen rasismiin sekä syrjintään tulisi kirjata konkreettiseksi työtehtäväksi muiden tehtävien lisänä. Arkisten toimien lisänä se velvoittaisi jokaista toimijaa samoin kuin esim. järjestyksen sekä turvallisuuden valvonta. Toimintasuunnitelman luominen rasismien vastustamiseen voisi toimia vahvistavana ja kannustavana toimenpiteenä, niissä työyhteisöissä, joissa asiaa ei olla aikaisemmin pohdittu. Olipa toimenpide rasismien vastustamisen lisäämiseksi mikä tahansa, tulisi asia ottaa vakavasti ja toteuttaa tehokkaasti.

”Ohimenevässä sivulauseessa käytettiin sanaa ”neekeri”. Sitten joku toinen keskustelija sanoi että ei noin voi sanoa. Ja kun toinen keskustelija puuttui siihen, niin tämä sanaa käyttänyt oli ihan, että niin joo”

(Netari- tiimin ryhmähaastattelu 2009).

Nuorille vahvat vertaismallit ovat tehokkaampia mielipidevaikuttajia kuin ohjaajat. Ne nuoret, joilla on kontakteja maahanmuuttajien kanssa, kannustavat myös muita kontaktien luomiseen ja ajatuksiensa kyseenalaistamiseen. (Puuronen 2001, 214). Anti-rasistiset nuoret ovat yksi vaikuttamisen vahva lenkki. Nämä nuoret, joilla on rohkeutta puuttua rasismiin, tulisi saavuttaa niin, että heidän panostaan puuttumisessa voitaisiin käyttää hyödyksi. Tulisi kehitellä menetelmiä, joilla rohkaista anti-rasistisia nuoria puuttumaan sekä tarjota heille tukea tehdessään näin. Haastateltavat, kuten lainauksesta käy ilmi, painottivat nuorten keskinäisten keskustelujen tehokkuutta. He antoivat ymmärtää, että nämä nuoret, jotka herättelevät rasistisesti käyttäytyviä nuoria, olivat erittäin arvostettuja ja heidän panokselleen rasismiin vastustamisessa annettiin painoarvoa. Se, miten nämä nuoret saataisiin nostamaan päätään rasisminvastaisessa nuorisotyössä, on mielestäni yksi tärkeimmistä kehittämiskohteista. Se potentiaalia ja teho, mitä heillä on tarjota, tulisi hyödyntää esim. erilaisten kampanjoiden ja tukipalveluiden avulla.

”Sitten niitä pitäisi tehostaa semmoisia keinoja, joilla sitä juttua(rasismiin puuttumista) jatketaan Netarin aukioloaikojen ulkopuolella. Että esimerkiksi näiden nuorten, jotka on käyttäytynyt tällä tavalla esim. heidän profiilien kommaaminen ja kysyminen että miksi käyttädyt tällain jne. ”

(Netari- tiimin ryhmähaastattelu 2009)

Tämä huomio haastateltavilta tulisi mielestäni myös ottaa yhdeksi kehiteltäväksi menetelmäksi. Miten puuttua niiden nuorten toimintaan, jotka joudutaan poistamaan keskusteluista huonon käytöksen vuoksi? Nuoren poistaminen on aina henkilökohtaista ja osoittaa vallan käyttöä. Vaikka mielipide olisi hyvin rasistinen, ei nuorta tulisi jättää poistamisen jälkeen itsekseen pohtimaan tilannetta. Mikäli nuori jää yksin tilanteessa, saattaa turhautuminen ja ennakkoluulot vain lisääntyä. Huonon ja erittäin rasistisen käyttäytymisen jälkeen henkilökohtaiset keskustelut voivat tarjota nuorelle mahdollisuuden perustella mielipiteitään ja samalla kyseenalaistaa toimintaansa. Nuorisotyöntekijän rooli näissä keskusteluissa on nimenomaan kyseenalaistaja ja mahdollistaja. Mahdollistamisella tarkoitan lähinnä nuoren käytöksen taustojen selvittämistä ja tätä kautta mahdollisen avun tai tuen antamista. Nuori ei välttämättä tee rasistisia hyökkäyksiä vain loukatakseen muita, vaan taustalla saattaa olla oma paha olo. On myös kehiteltävä menetelmät rasismien kohteiden tukemiseksi, mutta tämän tuen lähtökohdat ja tarpeet ovat toisenlaiset kuin rasismia toteuttavien nuorten kohtaaminen, joten en ota tässä kantaa siihen.

4.7 Kyseenalaistamista, keskustelua sekä faktoja

Rasismien vastustamisen tulisi perustua kolmeen sanaan, joiden takaa löytyy monia ulottuvuuksia. Sanat ovat hyvin yksinkertaiset: kyseenalaistaminen, keskustelu sekä fakta. Näillä sanoilla on monia merkityksiä ja niitä avaan tässä kappaleessa tarkemmin. Kappaleen tarkoituksena on antaa eväitä sen kaltaiseen rasismien vastustamiseen, joihin haastateltavat sekä minä uskon. Vastustamiseen, jonka välineinä ovat arvojen sekä asenteiden pohtiminen.

”Koulutuksissa mun mielestä pitäis käydä sitä läpi että mitä se rasismi on, herättelyä siihen mitä se on ja sen oman pään työstämiseen eväitä. Meillä tässä työotteessa vois näkyä tämä rasisminvastainen perspektiivi.”
(Netari- tiimin ryhmähaastattelu 2009).

Aloitetaan sanasta *fakta*, sillä sanan takaa löytyy rasisminvastaisen työn perusta. Perustana tulisi olla yhteinen ymmärrys siitä, mitä sana rasismi tarkoittaa. Faktaa on myös se, että ymmärretään ympäröivää yhteiskuntaa ja sen monimuotoisuutta, johon rasismi kohdistuu ja jolla rasismia perustellaan. Jotta rasisminvastaista työtä voidaan tehdä tuloksellisesti, tulisi siihen sitouttaa jokainen nuorisotyön ammattilainen sekä vapaaehtoinen. Sitouttamisen jälkeen on tehtävä selväksi se mistä rasismissa on kyse, löydettävä yhteisymmärrys ja selvitettävä jokaisen työtä tekevän suhde rasismiin. Halu kohdata, tunnistaa ja vastustaa rasismia ovat tärkeitä elementtejä työn onnistumisen kannalta. Faktat eivät perustu vain käsitteen ympärille vaan on oltava ajan tasalla ympäröivän yhteiskunnan tilasta ja monimuotoisuudesta sekä niiden vaikutuksista rasismiin ja rasismin vaikutuksesta niihin. Monimuotoisuudella tarkoitan yhä monikulttuurisempaa Suomea sekä Suomea, jonka arvoihin ja identiteettiin kuuluvat tasa-arvo ja sen kunnioitus. Osa haastateltavista oli sitä mieltä, että työtä tehdessä tulisi olla enemmän tietoa eri kulttuureista, jotta voitaisiin vastata nuorten keskusteluihin. Toiset taas painottivat sitä, ettei heillä tulisi olla valmiita vastauksia vaan heidän tehtävänsä on olla keskustelun herättäjiä ja kannustaa nuoria ottamaan itse selvää. Molemmat ajatukset ovat mielestäni hyviä, mutta painottaisin tiedon merkitystä työn mielekkyyden kannalta. Se, että tuntee Suomen suurimpia vähemmistöryhmiä ja on tietoinen monikulttuurisesta ympäristöstään, ei ole haitaksi vaan antaa varmuutta rasististen sekä ennakkoluuloisten nuorten kohtaamiseen. Nykymaailmassa jokaisen, ei vain nuorisotyötä tekevän, tulisi olla selvillä monikulttuurisuuden mukanaan tuomista ilmiöistä.

”Tässä on haaste meille kun ollaan skype-yhteydessä että me keskusteltais enemmän siellä illan aikana ja haastettais työkavereita miettimään asioita ja keskusteleen. Esim. mitä sä tekisit tässä tilanteessa, miten reagoisit tohon?”

(Netari- tiimin ryhmähaastattelu 2009).

Sanat *keskustelu* ja *kyseenalaistaminen* ovat puolestaan merkityksellisiä niin nuorten parissa toimittaessa, mutta myös nuorisoyötä tekevien kesken. Haastateltavat olivat havainneet työyhteisössä käytyjen keskustelujen sekä tiedon jakamisen tuovan varmuutta työhön. Keskustelu ja kyseenalaistaminen ovat siis yksi tärkeistä työvälineistä verkkonuorisotyötä tekevillä. Omien sekä työtoverien arvojen kyseenalaistaminen kehittää työn laatua ja mahdollistaa sen onnistumisen. Jokainen nuorten parissa käyty keskustelu tulisi olla myös keskustelu itsensä ja omien arvojensa kanssa. Työn tulisi olla jatkuvaa prosessointia ja itsensä kanssa keskustelua. Puolestaan nuorten keskusteluttaminen sekä asioiden kyseenalaistaminen ovat kaikista vahvimmin esille tulleet työmuodot, joita haastateltavat nostivat esille rasminvastaisessa työssä. Se, että puututaan pieniinkin epäkohtiin rasmin ja syrjinnän ilmetessä ei ole aivan yksinkertaista. Aiheet ovat vaikeita ja niihin puuttuminen on haastavaa. Koska nuorison parissa harvoin, ei myöskään tässä ole tarkoituksen mukaista lähteä kieltämään keskusteluja tai hiljentämään tiettyjä ääniä. Kun keskusteluihin nousee tai sivulauseista ilmenee rasismia, tulisi puuttumisen olla välitöntä, mutta ei aggressiivista. Asioiden kyseenalaistaminen sekä ohi menneen lausahduksen huomioiminen on jo osoitus aiheen kyseenalaisuudesta. Ilmapiiiri tulisi siis luoda kyseenalaistamalla ja keskustelua herättämällä rasminvastaiseksi. Sellaiseksi jossa rasiset nuoret huomaavat olevansa tervetulleita, mutta heidän mielipiteensä eivät ole kannatettuja. Tulisi myös luoda sellaiset olosuhteet jossa kukaan ei joudu vasten tahtaan kuulemaan rasisia kommentteja. Tämä vaatii nuorten parissa työskenteleviltä paljon energiaa ja halua puuttua pieniinkin epäkohtiin. Työn tärkeys tulisi ymmärtää ja asiaa tulisi katsoa rasmin kohteiden näkökulmasta, aina ja jokaisessa tilanteessa.

”Pitäis olla jotain moku-iltoja tai moku-vieraita. Tänään netarissa romani.”

(Netari-tiimin ryhmähaastattelu 2009).

Asia nousi haastateltavienkin kesken esille ja haluan nostaa sen esille myös itse, vahvasti menetelmään uskoen. Kohtaaminen on sana, jota painottaisin nuorten parissa ennaltaehkäisevänä ja korjaavana työnä rasismia vastustaessa. Haastateltavat puhuivat siitä, että nuorille annettaisiin mahdollisuus kohdata esim. romaneja tai muita vähemmistöryhmien edustajia. Tästä itselleni heräsi idea Elävä kirjasto- menetelmän käytöstä verkkonuorisotiloilla. Eläväkirjasto on erilaisten ihmisten kohtaamista, ihmisarvon kunnioittamista ja vuoropuhelun edistämistä. Kirjoina toimivat tavalliset ihmiset Suomesta, jotka kuuluvat sellaisiin ryhmiin joihin kohdistuu paljon ennakkoluuloja. Elävä kirjasto- menetelmää koordinoi Suomessa Suomen Nuorisoyhteistyö- Allianssi. (Euroopan kulttuurienvälisen vuoropuhelun teemavuosi 2008). NoRa hanke voisi hyödyntää valmista menetelmää, jonka toimivuudesta verkon ulkopuolella on paljon näyttöä. Elävä kirjasto on yksi niistä menetelmistä, joilla korostetaan kohtaamisen merkitystä ja muita tämänkaltaisia menetelmiä tulisi etsiä ja kehitellä verkkonuorisotyön pariin.

5. TUTKIMUS PÄIVÄNVALOON KOMMENTTI.FI BLOGIKIRJOITUKSELLA

Opinnäytetyön tekoprosessin keskeinen osa oli blogiartikkeli kommentti.fi sivustolla, jossa käsittelin tutkimuksen keskeisiä tuloksia sekä rasisminvastaisuuden haasteita verkkonuorisotyössä. Artikkelini *Ajatuksia rasisminvastaisen verkkonuorisotyön haasteista* julkaistiin elokuussa 2009 osana *Rasisminvastainen nuorisotyö verkossa* artikkelisarjaa.

”Tutkin opinnäytetyössäni rasismiin erilaisia ilmenemismuotoja nuorten suosimilla verkkofoorumeilla. Tutkimustani varten olen haastatellut useita verkkonuorisotyön ammattilaisia. Tässä kirjoituksessa käyn läpi haastattelujen tuloksia ja päätelmiä, joita ne tuottivat.

Vaikka väkivallantekoja ja fyysisen koskemattomuuden loukkauksia ei verkossa pääse tapahtumaan, eivät rasismiin ilmenemismuodot nettifoorumeilla ole yhtään lievempiä tai harmittomampia. Turhan usein ajatellaan, että rasismia ovat vain räikeimmät ja vakavimmat teot, eikä pienimpiin epäkohtiin täten kiinnitetä mielestäni tarpeeksi huomiota.

Hiljaiset, toistelevat ja tietoiset

Tulevana yhteisöpedagogina kiinnitin eniten huomiota siihen, että helposti sivuutetaan ne rasismiin ilmenemismuodot, joita ei nähdä vakavana toimintana tai rasismina ollenkaan. Esiin nousivat erityisesti vitsit, kommentit ja sanonnat, joissa viitataan joihinkin vähemmistöryhmiin. Nuoret, jotka toistavat tämänkaltaisia kommentteja, toimivat usein tahattomasti, eivätkä ymmärrä tekojensa rasistisia viitteitä. Vitsien ja kommentointien kohteena ovat usein tummaihoiset henkilöt ja ryhmät, joista käytetyt negatiiviset nimitykset ovat monelle osa päivittäistä puhekieltä. Verkkonuorisotyöntekijöiden kokemukset näiden nuorten kohtaamisesta olivat pääasiassa positiivisia, sillä heidän kanssaan keskusteltavuus oli helppoa. Näihin nuoriin kehottaisin kiinnitettävän erityishuomiota, sillä heille näiden asioiden kyseenalaistaminen kotona tai ystäväpiirissä saattaa olla vaikeaa, ellei täysin mahdotonta. Toinen ryhmä on selvästi rasistiset, tietoisesti ja harkiten toimivat nuoret. Tähän ryhmään kuuluvat

nuoret ovat usein jo hieman vanhempia. He ovat muodostaneet itselleen selkeän maailmankuvan sekä käsityksen maahanmuutosta. Keskusteltavuus heidän kanssaan on haastavaa, sillä mielipiteet ovat mustavalkoisia ja vahvoja. Näiden nuorten argumentit, nimimerkit ja profiilikuvat viestivät räikeästi rassistisia mielipiteitä. Tämä ryhmä vaatii selvästi enemmän aikaa ja keinoja asennemaailman pohtimiseen sekä kyseenalaistamiseen. Näiden ryhmien lisäksi oman haasteen luovat ne hiljaiset nuoret, jotka hyväksyvät yllä mainitun toiminnan, mutta eivät itse sitä suoranaisesti toista.

Vaikka edellä mainitut ryhmät vaativat omanlaisiaan keinoja rasisminvastaisessa nuorityössä, tulisi kaikkien menetelmien pohjautua keskusteluun, oman toiminnan ja arvojen reflektointiin sekä kyseenalaistamiseen. Verkkonuorisotyöntekijöiden haastattelusta kävi selvästi ilmi, että työyhteisö on todennut keskusteluun pohjautuvan lähestymistavan keskeiseksi osaksi ammatillisuuttaan. Tuleville nuorisotyön ammattilaisille rasisminvastaisessa työssä tärkeää olisikin painottaa kyseenalaistamisen, keskustelun ja reflektoinnin tärkeyttä.

Nuorisotyöntekijänkin tunnistettava ennakkoluulonsa

Ohjaaminen kohti kriittistä ajattelutapaa ei yksin riitä. Nuorisotyöntekijän tulisi tuntea oma arvomaailmansa ja tunnistaa itsestään ne asenteet, jotka ovat samalla tavalla ennakkoluuloisia ja stereotyyppisiä kuin osalla nuoristakin. Nuorisotyöntekijän tulisi näyttää mallia omalla toiminnallaan. Mikäli nuoria kasvatetaan rasisminvastaisuuteen, ei pitäisi sivuuttaa kasvattajien omia ongelmakohtia ja sysätä vastuuta monikulttuurisuudesta sekä

*rasisminvastaisesta toiminnasta vain tietyille työntekijöille.
Rasisminvastainen työ on meidän kaikkien yhteinen missio. ”*

(Kommentti.fi, 2009)

6. LOPUKSI

Opinnäytetyön valmistuttua ja blogikirjoituksen julkaisun jälkeen ajatus on suunnattava tulevaisuuteen sekä tulosten käyttöön. Tutkimus lähti liikkeelle tutkimuskysymyksen rajauksesta niin, että se palvelisi parhaiten NoRa hanketta, mutta myös muuta nuorisotyön kenttää. Tutkimuksella nostin esille niitä rasismien ja syrjinnän muotoja, joita verkkoympäristöissä IRC-Galleriassa sekä Habbossa kohdataan nuorten parissa. Tutkimuksen toteuttajana haluan painottaa sitä, että tulokset ovat käyttökelpoisia myös muissa nuorten parissa tehtävässä työssä niin nuorisotiloilla, harrastusmaailmassa kuin koulussakin. Verkkoympäristön ei saa antaa hämätä, sillä se ei poista sitä tosiasiaa, että samaa ilmiöt toistuvat nuorten parissa, olivatpa he jalkapallokentällä, nuorisotilan sohvalla tai IRC-Gallerian Netari- tilalla.

Tiedon pohjalta, joita olen tuottanut ja nostanut esiin, NoRa hankkeessa kehitellään uudenlaisia rasismiin puuttumisen keinoja sekä rakennetaan koulutuksia uusille toimijoille. Tulokset ovat konkreettisia ja niiden pohjalta voidaan kouluttaa uusia toimijoita case - study tyylisesti. Jatkossa, hankkeen etenemisen kannalta tulisi tutkia mm. niitä tekijöitä, jotka rasismissa vaikuttavat rasismien kohteiden hyvinvointiin, millaisia toimintaedellytyksiä anti-rasismilla on verkkonuorisotiloilla, kuinka kehitellyt menetelmät pystyvät vastaamaan rasismiin ja miten rasismien vähenemistä tai muodonmuutosta voidaan todentaa.

Muissa kuin verkkonuurisotyötä tekevissä tahoissa tulisi pohtia ilmiöiden esiintymistä omassa työympäristössä ja suhteuttaa niitä omaan toimintaan. Kaikkien nuorten parissa toimivien tulisi tiedostaa ilmiöt, joita verkkonuurisotiloilla kohdataan. Ilmiöiden vaikutus nuorten arkeen tulisi huomioida niin tiloilla, harrastuksissa kuin koulussakin. Verkko ei ole enää oma erillinen todellisuus, eikä sen merkitystä nuorten arjessa voi sivuuttaa. Aikuisten on vielä tehokkaammin jalkauduttava sinne missä nuoret viettävät aikaansa ja ymmärrettävä ympäristöjen monimuotoisuus. Vaikka tutkimusympäristöt olivat tiukasti rajattu, uskallan väittää, etteivät ilmiöt muutu radikaalisti verkkoympäristöjä vaihtamalla. Mielenkiintoinen seikka on se, että tutkimuskohteissa nuoret toimivat *online*-tilassa, jossa keskustelut käydään spontaanisti tiiviissä dialogissa toisten käyttäjien kanssa. Tästä johtuen keskustelut ja niistä syntyvät ilmiöt ovat verrattavissa nuorten keskusteluihin esim. nuorisotalolla. Toiminta on siis aivan yhtä *real* niin verkkonuurisotalolla kuin oman kunnan nuorisotilan sohvalla.

Opinnäytetyöni on ensisijaisesti NoRa hanketta, mutta myös verkkonuurisotyötä tekeviä, tilatoiminnassa työskenteleviä, vapaa-ajantoiminnan ohjaajia, opettajia sekä kaikkia nuorten elämää koskevia päätöksiä tekeviä palveleva tutkimus. Se tarjoaa ajankohtaista tietoa verkossa tapahtuvasta rasismista. Tulokset antavat laajan pohjan rasisminvastaisten menetelmien kehittämiseksi, rasisminvastaisen työn painopisteiden sekä tavoitteiden asettamiselle. Mikä tärkeintä, se antaa eväitä omien asenteiden pohtimiselle. Tämän tiedon pohjalta jokaisen nuorten parissa toimivan tulisi kysyä itseltään: miten minä voin muuttaa tämän tiedon osaksi ammattitaitoani? Työyhteisöissä tulisi pohtia: miten me voimme muuttaa tämän tiedon pohjalta omaa toimintakulttuuria? Päättäjien tulisi pohtia: mitä meidän tulisi huomioida tästä tutkimuksesta, miten voimme käyttää päätösvaltaa asian hyväksi? Ennen kaikkea nuorten tulisi hyötyä tutkimuksesta niin, että aikuiset ovat ottaneet rasisminvastaisuuden osaksi tavoitteitaan, työtöitänsä sekä omia henkilökohtaisia asenteitaan. Nuorilla tulisi olla vahva anti-rasistinen aikuisten tukiverkko, joiden luona keskusteluja voidaan käydä avoimesti ilman, että joutuu puolustautumaan oman erilaisuuden takia.

Rasisminvastaisuuden tuloksena puolustajia tulisi olla jatkossa enemmän kuin hyökkääjiä.

LÄHTEET

Aaltonen, Minna. & Joronen, Mikko. & Villa, Susan. (toim.). 2008. Syrjintä Suomessa 2008. Viitattu 1.8.2009.

http://www.rasmus.fi/view_wysiwyg_attach/sivut_print_book.pdf?id=194

Euroopan kulttuurienvälisen vuoropuhelun teemavuosi 2008. Kysy mitä vaan!. Viitattu 11.10.2009.

http://www.vuoropuhelu.fi/index.php?option=com_content&task=view&id=144&Itemid=188.

Harinen, Päivi. & Keskisalo, Anne-Mari. & Perho, Sini. 2001. EXIT- Kohti uutta arkea?. Teoksessa Puuronen, Vesa (toim.) Valkoisen vallan lähettiläät - Rasismien arki ja arjen rasismi. Tampere: Osuuskunta vastapaino, 214.

Helsingin kaupungin Nuorisosiainkeskus/Netari.fi. 2009. Netari. Viitattu 13.7.2009.

https://www.netari.fi/index.php?option=com_content&task=view&id=255&Itemid=79

Helsingin kaupungin Nuorisosiainkeskus. 2009. Netari pähkinänkuoressa. Viitattu 13.7.2009.

<https://www.netari.fi/images/netari%20p%E4hkin%E4nkuoressa.pdf>

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula. 2004. Tutki ja kirjoita. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Jaakkola, Magdaleena. 2009. Maahanmuuttaja suomalaisten näkökulmasta – Asennemuutokset 1987 – 2007. Viitattu 14.9.2009.

http://www.hel2.fi/Tietokeskus/julkaisut/pdf/09_02_19_Tutkimus_Jaakkola.pdf

Jaakkola, Magdaleena. 2005. Suomalaisten suhtautuminen maahanmuuttajiin vuosina 1987-2003. Viitattu 14.9.2009.

http://www.mol.fi/mol/fi/99_pdf/fi/06_tyoministerio/06_julkaisut/06_tutkimus/tpt286.pdf

Jokisalo, Jouko (toim.). 1996. Rasismi -tieteessä ja politiikassa. Helsinki. Oy Edita Ab.

Kaikkonen, Pauli. 2004. Vierauden keskellä - Vierauden, monikulttuurisuuden ja kulttuurienvälisen kasvatuksen aineksia. Jyväskylän yliopistopaino. Jyväskylä.

Kommentti.fi. 2009. Nuorisotyö verkkoympäristössä – Ajatuksia rasisminvastaisen verkkonuorisotyön haasteista. Viitattu 12.11.2009.

http://www.kommentti.fi/sivu.php?artikkeli_id=369#Safar

Netari- tiimi. Ryhmähaastattelu 1.5h, 6 henkilöä. 9.6.2009

Opetusministeriö. 2009. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2007 - 2011. Viitattu 14.7.2009.

[http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2007/liitteet/opm41.pdf?
lang=fi](http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2007/liitteet/opm41.pdf?lang=fi)

Opetusministeriö. 2009. Verkkonuorisotyötä tuetaan. Viitattu 14.7.2009.
<http://www.minedu.fi/OPM/extrat/Tilannekatsaus/Verkkonuorisotyö/?lang=fi>

Pelastakaa Lapset. 2009. NoRa – No Racism. Viitattu 26.10.2009.
<http://www.pelastakaalapset.fi/fi/toiminta/nuorisotoiminta/nora-no-racism>.

Pelastakaa Lapset- NoRa hanke. 2008. Johtoryhmän hankehakemus.

Perho, Sini. & Soto Godoy, Marisel. 2009. Rasismi haasteena nuorisotyölle verkossakin. Teoksessa Harinen Päivi, Honkasalo Veronika, Souto Anne-Mari, Suurpää Leena (toim.) Ovet auki! Monikulttuuriset nuoret vapaa-aika ja kansalaistoimintaan osallistuminen. Helsinki: Nuorisotutkimusseura ry, 132-137.

Pirttilä-Backman, Anna-Maija. 2009. Focus ryhmähaastattelu. Viitattu 7.6.2009.
<http://www.valt.helsinki.fi/yleope/kvali/kvali12.htm>

Puuronen, Vesa. 2001. Skinit maailmalla ja Joensuussa. Teoksessa Puuronen, Vesa (toim.) Valkoisen vallan lähettiläät – Rasismin arki ja arjen rasismi. Tampere: Osuuskunta vastapaino, 40-45.

Rastas, Anna. 2005. Rasismi – oppeja, asenteita, toimintaa ja seurauksia. Teoksessa Huhtanen, Laura. & Löytty, Olli. & Rastas, Anna (toim.) Suomalainen vieraskirja –Kuinka käsitellä monikulttuurisuutta. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 86-101.

Salmi, Petra. 2009. Rasismi IRC-Galleriassa. Email anu.ikonen@dynamoid.com 30.6.2009.

Sulake Corporation Oy. 2009. IRC-Galleria – Active Social Networking. Viitattu 13.7.2009.

<http://www.sulake.com/irc-galleria/index.html?navi=3.1>

Sulake Corporation Oy. 2009. Mikä on Habbo. Viitattu 13.7.2009.

<http://www.habbo.fi/help/41>

Sulake Dynamoid Oy. 2009. Netari. Viitattu 13.7.2009.

http://irc-galleria.net/channel.php?channel_id=2548081.

Sulake Dynamoid Oy. Endölsung. Viitattu 26.9.2009.

<http://irc-galleria.net/view.php?nick=Endl%F6sung>

Sulake Dynamoid Oy. _HH88_. Viitattu 26.9.2009.

http://irc-galleria.net/view.php?nick=_HH88_

Sulake Dynamoid Oy. [Fuhrer]. Viitattu 15.9.2009.

<http://irc-galleria.net/user/%5BFuhrer%5D>.

Wikipedia. Uusnatsismi. Viitattu 15.9.2009

<http://fi.wikipedia.org/wiki/Uusnatsismi>

LIITTEET

LIITE 1:

Sähköpostihaastattelurunko

Rasismi Irc-galleriassa

1. Vastaajan nimi & ammatti?
  2. Työnkuva?
  3. Työyhteisönne ammattinimikkeet?
  4. Irc-gallerian yleinen näkemys ja linjaus rasistisesta toiminnasta? Minkälaisia ohjeita ylläpidolla on rasismiin ja syrjintään liittyen?
  5. Lait ja säädökset jotka ohjaavat Irc-gallerian toimintaa(rasismiin tai sananvapauteen liittyen)?
  6. Irc-gallerian erityispiirteet toimintaympäristönä? Miten rasismi eroaa vai eroaako se normaali elämässä tapahtuvasta rasismista?
  7. Minkälaiset yhteisöt eivät ole sallittuja Irc-galleriassa?
  8. Kuinka usein olette tekemisissä rasististen tapausten kanssa (päivittäin, viikoittain, kuukausittain)? Mitä ovat yleisimmät tapaukset?
9. Voimakkaat ilmenemismuodot/ääri-ilmiöt:
- a. Minkälaisia kokemuksia on erittäin vakavista rasistisista hyökkäyksistä tai keskustelijoista? Miten niihin puututaan, laitetaanko asiaa eteenpäin esim. poliisille?
  - b. Onko uhattu väkivallalla, puhuttu törkeällä kielellä tai toimittu erittäin uhkaavasti? Esimerkkejä, kuinka usein tapahtuu?
  - c. Kuinka herkästi käyttäjät ilmiantavat rasistista toimintaa? Onko käyttäjien ymmärrys ilmiannon tarpeesta sama kuin ylläpitäjällä vai toivoisitteko herkempää ilmiantamista?
  - d. Toivotteko Netarin työntekijöiden ilmiantavan tai puuttuvan herkemmin rasistiseen toimintaan?
  - e. Miten toimitaan ilmiantojen jälkeen? Minkälainen prosessi?
10. ”Lievemmat” ilmenemismuodot:
- a. Mitä ovat yleisimmät ja eniten tavatut rasistiset toiminnot, sanonnat, termit jne.?
  - b. Ovatko rasistiset sanonnat tai käytetyt termit tarkoituksenmukaisia vai käytetäänkö niitä ”tahattomasti”? Miten puututaan?
  - c. Miten vedätte rajan rasismin ja ennakkoluuloisuuden välille? Onko puuttumisessa eroja?

- d. Onko havaittavissa rasistisia käytänteitä esim. syrjintää, pois sulkemista tai muuta sanatonta toimintaa, jonka voi lukea rasistiseksi/syrjiväksi toiminnaksi?
- e. Pohjautuuko sanonnat, vitsailu, poissulkeminen jne. yleisesti rasistisiin ajatuksiin vai ennakkoluuloihin?
- f. Miten puututaan yllämainittuun toimintaan? Hyviä vinkkejä?

11. Symboliikka:

- a. Millä tasolla puututte rasistisiin tai uus-natsismiin viittaaviin nimimerkkeihin tai kommentteihin? Minkälaisia esimerkkejä näistä symboleista on?
- b. Miten puututaan käyttäjien kuvien rasistisiin yhteyksiin? Esimerkkejä?
- c. Yleisimpiä rasistisia symboleja ovat:

12. Rasismin kohde:

Tyypillisimmät ryhmät joihin rasismia kohdistetaan ja niihin liittyvät perustelut, argumentit ja ennakkoluulot.

- a. Mitkä ovat yleisimmät kansalaisuudet, kansanryhmät, kulttuurit, uskonnot, seksuaaliset suuntaukset, sukupuoli jne. joihin rasismia kohdistuu?
- b. Millä perustellaan rasistisia mielipiteitä ja kommentteja tiettyä ryhmää kohtaan? Konkreettisia esimerkkejä?
- c. Aiheuttavatko nimimerkit rasistisia kommentteja? Millaiset nimimerkit? Näkykö niissä / liittykö niihin etnisyys?
- d. Minkälaista kulttuurien tuntemusta tai lakitietoutta työnne vaatii rasistissa tapauksissa? Vinkkejä uusien Netarin työntekijöiden koulutukseen?

13. Rasistiset keskustelija:

- a. Tyypillisimmät rasistiseen toimintaan osallistuvat käyttäjät ovat: Sukupuoli, ikä, koulutus, harrastukset, koulumenestys, etninen alkuperä, uskonto...

14. Muuta tärkeää rasismiin liittyen, kuten esimerkkejä, puuttumiseen liittyviä vinkkejä, toiveita, terveisiä Netarille tai rasisminvastaisen nuorisotyön hanketta pyörittäville työntekijöille jne.

